ШОАТТА, 23 ДЕКАБРЬ, 1967 шу. № 152 (4477). Мах 2 кап.

Масса а мехкашкара пролетареш, вӀашагӀкхета!

СЕРДАЛО

(«Свет»)

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГӀалгӀай обкома Нохч-ГӀалгӀай АССР Лакхехьарча Советеи Министрий Советеи орган.
Орган Чечено-Ингушского обкома Коммунистической партии Советского Союза. Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР.

АРАДУВЛ 1923 ШЕРА ДЕНЗ

РОССЕНА ДЕННА СОВГӀАТ

Россия!.. Из дош къаьстта дукхадезаш оал вай мехка массе а миӀинге. Боарам боацаш дезеи гаргареи хӀамаш ма дукха а да хӀэра советски сага цунца дувзаденна! Россия — Владимир Ильич Ленина даьхе, Октябра даьхе, Советий даьхе. Россия — из я вай Даьхен столица Москваи революци кхеяь Ленинградии, уж я Балтикагара яьнна Тайжача океанага кхаччалца йола моттигаш, бӀаь совгӀча къамаи народностеи дай цӀа, цар къахьегамцеи талантацеи эргадаьккха лаьтта, уж я индустриальни вампалаш, беркате кхаш, лакхача культура сердал. Россия — из я цун дерригача халкъашкахьара шийгахьа баркал, сийле, безам баьккха шийна нийссарча ССР Союза вежарашха йолча республикашта юкъе эггара хьалхаръяр.

Цудухьа селла чӀоагӀен массава а раьза волаши тӀаийцар Советски Федеративни Социалистически Республикана Октябрьски революце орден яларах дола СССР Лакхехьарча Совета Президиума Указ. Из сийлахьа совгӀат РСФСР-а деннад цун къахьегамхошта революционни боламе, Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически революце тӀехдаьнна доккхий хӀамаш карагӀдаларах а дунен тӀа эггара хьалхара дуккхача къамех латта социалистически пачхахьалкхе — Советски Социалистически Республикай Союз хьаечеи чӀоагӀъечеи цар доккха дакъа лацарах а, Советски Ӏаьдала карагӀдаьннараш лорадеча хана къонахчали турпалали гойтарах, коммунизм хьалъеча толамаш дахарах. Берхача ордено Российски Федераце байракха куц доаккхаргда хьалхагӀа цунна енна хиннача Ленина шин ордена лалла.

Сийлахь-боккхача Октябра 50 шу дизар дездеш, вай халкъо доккхалца итогаш йир Коммунистически парте кулгалца яьхача исторически коталоний. Из беррига ах бӀаь шера никъ хьабахьаш керда вахар хьалдерий хьалхарча мугӀарашка латташ хьабаьхкаб РСФСР къахьегамхой. Революционни дуӀа хьайначеи тӀемий йоккхий халонаш тӀаэттачеи деношка цар массаза а шоашта юкъера хьаувттабаьб парте сийлахь-доккхача гӀулакха тӀехьалаьтта къонахчали денали дола къовсамхой, цхьаккха хӀама кходаьдац социалистически Дай-мохк бахьан долаш.

«Россерча социалистически Советски республика хьокхам дийна образец а йолаш латтаргба халкъашта хьалхашка...» — яьхад В. И. Ленина болхлой-ахархой Ӏаьдало даьхача хьалхарча гӀанех. Российски Федераце керда пачхахьалкхел хьакхоллара, мехка индустриализации юрта боахама коллективизации яра ларда тӀа социалистически экономика хьаяра, социалистически культурни революци чакхъяккхара хьокхам гайта ца Ӏеш, вай исторически дегӀахара ерригача этапашка вошал тӀехь Ӏалаьмате доккха новкъостал а даьд мехкарча кхыча республикашта. Цунах латт Даьхенна гарга цунна карагӀдаьнна лоархӀамера революционни гӀулакх а.

Социализмо овлангара денз хийцад Россе сибат. Цунца таръе йиш йоаца дукха ха я некрасовски эпитеташ — миска, заьлза, сийлахь-йоккхача поэта дагаяьллар, шераш хьалхагӀа Владимир Ильича бӀаргаяйнар морг а хинна дӀаэттай из: Ӏалама рузкъаш а, сага низий запас а, сийлахь-йоккхача революце халкъа творчествана хьабийлла башха-дика никъ а бар белггала низ болаши йӀаьхийи йола Советски Русь хьалъяйтар.

Российски Федераце къахьегамхоша доккха дакъа лоац вай мехка коммунизма материально-технически база хьалъеча. Революци хилалехьарчунца нийсйича 76-зза дукхагӀа я республика промышленноста валови продукци, хӀанз пхе дийнахьа хьаю цо пачхахьа хана бӀарччача шера еш хиннар миссел продукци. Магнитки Кузнецкой, Горьковски автомобильни «Уралмаш» яхачен заводаша, Волжски ГЭС-ашеи Братски энергетически Ӏалаьматои — цар а бӀаьш йолча кхыча предприятешавампалаша а хьахьокх тахан мехкарча ерригача промышленни продукцех ши дакъа луш йолча, комплексно дегӀаахарцеи лакхача технически боарамцеи белгалъяьннача российски индустре низ. ДӀахьалхашкахьа боккха гӀа баьккхаб республика социалистически юрта боахамо. Ӏалама тайп-тайпарча зоний хьалашка интенсивно дегӀа а ухаш, дуккхача доакъоех латташ ба из — ерригача Союза доаккхача ялатах, дулхах, шурех, коартолех пийсса ах совгӀа Федерацена доагӀача даькъа кхоач. Укх юбилейни шера толаме болх баьб РСФСР къахьегамхоша: шера заданеш ханал хьалха чакхйоахаш йоалл промышленность; республика колхозашеи совхозашеи, хаоттама халонаш йоллашехьа а, Даьхен амбарашка чутессад 34.300 эзар совгӀа тонн ялат.

Октябро чӀоагӀъяьй вай Даьхен дерригача халкъий йохаргйоаца цхьоагӀои доттагӀали. Ленински къамий политика бахьан долаш шоай пачхахьалкхел кхаьчад хьалха тоӀадаь даьхкача дуккхача халкъашка, экономически культурнии гӀулакхашта тӀехьадиса хилар дӀадаькхад цар. Массехк итт шу хьалхагӀа мара доацаш йоазув-дешар ца ховш бӀарчча народностащ йолаш территори хиннача республике бахача нахах ахаш совгӀа барахаш тахан лакхера, юкъера е йистепланза юкъера образовани йолаш ба. КарагӀдаьннача сийлахь-доккхача хӀамаша, Ӏилмеи дуккхача къамий социалистически культурен тоаяларо хьаькъале, хоза, сакъердаме вахар денад российски лаьттан эггара юстарагӀча миӀингашка, сакхетамерчеи хьинар долчеи керда общество хьалъерий цхьа дезал а баь кхы а чӀоагӀагӀа вӀашагӀтехаб тайп-тайпарча къамех бола миллионаш а миллионаш а нах.

КарагӀдаьнна уж дерригаш исторически хӀамаш боккхача лоархӀаме хилар вай Советски пачхахьалкхе чӀоагӀъеча, союзни республикай массе оагӀорахьара экономически содружество дегӀакхувлача, цар культураш вӀаши йӀаьхий еча, социалистически къамаш кхетадеча, коммунистически идеалаш котъяхар духьа дерригача халкъо лоаттабеча къовсаме. РСФСР-а Октябрьски революце орден ялар — Российски Федераце къахьегамхошта карагӀдаьннача цу гӀулакхий, цун болхлой класса, колхозни ахархошта, къахьегача интеллигенцена, цун къамий ерригача отрядашта карагӀдаьннача гӀулакхий, нах деналца вӀаштӀехьбоахаш хинначеи йолаш йолчеи, КПСС ленински Центральни Комитета тешаме ког гӀортолга хинначеи йолаш йолчеи цун партийни организацешта карагӀдаьннача гӀулакхий де доагӀача тайпара сий дар.

Сийлахьа совгӀат даларах хиннача хоамо массане а цхьатарра дегаш гӀоздаьхар республика городашкеи юрташкеи. Селхан хиннача митингашка, собранешка, беседашка къахьегамхоша дег тӀара баркал йоахар партенеи правительстванеи, лакха сий дара пятилетка ханал хьалха кхоачашъярца жоп дала безам болаш шоаш хилар дувцар. ДӀахо хьежаш да КПСС XXIII-ча съезда ший программа тӀа белгалдаь доккхийи сийлахьеи гӀулакхаш.

Российски Федераце къахьегамхой дег тӀара даькъала а бувцаш, Советий мехка дерригача халкъашта вошал тӀехь лов коммунизм хьалъярга бодача новкъа гӀолла уж кхы а сихагӀа бахар.

Керда толамаш, керда коталонаш йоахийла Ӏа, Росси!

21-ча декабрера «Правда» передовая.

ЦӀЕЙ ДЕЗДЕ КИЕВЕ

Украински ССР 50 шу дизара хетадаь цӀей дездеча дакъа лаца 21-ча декабре Москвера Киеве вахар КПСС ЦК Генеральни секретарь новкъост Л. И. Брежнев.

* * *

Украински ССР 50 шу дизара цӀей дездеча дакъа лаца 21-ча декабре Москвера Киеве яхар КПСС ЦК Политбюро член, РСФСР Министрий Совета Председатель Г. И. Воронов керте вола Российски Федераце делегаци.

Делегацена юкъе — РСФСР Лакхехьарча Совета Председатель, СССР Ӏилмай Академе вице-президент М. Д. Миллионщиков, СССР Лакхехьарча Совета депутат, Краснодарски края Усть-Лабински района «Кубань» яхача колхоза комплексни бригада бригадир М. И. Клепиков, РСФСР Лакхехьарча Совета депутат, Ивановски областа «Красная талка» яхача фабрика прядильщица З. Н. Башманова.

(ТАСС).

РЕВОЛЮЦЕ БӀУХОШТА ДЕГӀА ПАМЯТНИК

КИЕВ, 21 декабрь. (ТАСС корр.). 1918 шера герз бе а делла гӀеттача январски восстане Советий Ӏаьдал бахьан долаш лаьттача къовсаме майра балар хинна лийгача революце бӀухошта дегӀа памятник хьаделлара хетаяь Киеверча къахьегамхой торжественни митинг хилар тахан Украина столице.

Локхаш СССР Пачхахьалкхен гимн а ювлаш салюта залпаш а йолаш, Ӏодаьлар памятника тӀера кхоллар, цул тӀехьагӀа, айяь бе йоаллаш пролетарски революце байракх а йолаш Ӏаьржача лабрадоритах яьча лакхача постамента тӀа хьаэттар борзах яь болхлочун сийлахь-йоккха фигура.

БЫТА ИНДУСТРЕНА — КОМСОМОЛЬСКИЙ ЙОАКХО

МОСКВА, 21 декабрь. (ТАСС). Съездий Кремлевски Двореце тахан ший болх дӀаболабаьб торговле, цӀагӀа эша гӀулакхаш дара, пассажирски транспорта, бувзама къонача болхлой эггара хьалхарча ерригсоюзни съездо.

Слета президиуме ба гӀулакхаш дара сфера дикагӀа бола викалаш, комсомольски активисташ, ВЛКСМ ЦК секретараш, КПСС ЦК, министерствайи ведомствайи бехктокхамера болхлой, цӀагӀа эша гӀулакхаш дара ветеранаш.

Слет хьайийллар ВЛКСМ ЦК хьалхарча секретара С. П. Павлова.

«Бахача наха ду гӀулакхаш тоадара даькъе цӀагӀа эша гӀулакхаш дара комсомольски организацей, комсомольций, кагирхой лоархӀам лакхбарах» доклад йир ВЛКСМ ЦК секретара А. Х. Везирова.

Докладчика аьлар, шин гӀулакхий эггара доккхагӀа дола маӀан сага йоакхо елга долаш йолча Коммунистически парте боккха лоархӀам бу бахача наха гӀулакх дара сфера даим дегӀакхувлара. «Быта индустре» тайп-тайпара доакъош айдар духьа къовсам лоаттабар — из да парте кагирхошта тӀадилла гӀулакх, комсомола кхы цхьаькха а ударни гӀулакх.

Слета трибуна тӀара йийкар гӀулакхашдара тайп-тайпарча сферашкарча къонача къахьегамхой энтузиастий оазаш. Къамаьлаш даьрашта юкъе бар Алтаера почтальон А. Ноговицина, Артемовскерча (Донецки область) цӀагӀа эша гӀулакхаш дара комбината директора заместитель В. Коршун, «Юный техник» яхача ленинградски тика продавец В. Мячина, Белоруссе ЛКСМ ЦК хьалхара секретарь Г. Жабицкий, Московски областа «Звенигородский» совхоза керттера зоотехник Л. Сысоева.

Кагирхошта хьалхашка къамаьлаш дир СССР торговле министра А. И. Струева, РСФСР бахача наха цӀагӀа эша гӀулакхаш дара министра А. Н. Гандурина, «Центросоюза» правлене председатела А. П. Климова, кхычар.

Слета балхаца дакъа лаьцар КПСС ЦК транспортеи бувзамеи отдела заведующе К. С. Симонова, КПСС ЦК торговлеи цӀагӀа эша гӀулакхаш дареи отдела заведующе Я. И. Кабкова, ВЦСПС секретара К. А. Гусейнова.

Шоай профессех болча новкъосташка даь кхайкарал тӀаийцар слете дакъа лаьцараша.

22-ча декабре болх дӀахо бергба слето.

ПАЧЧАХЬАЛКХЕН КХЕРАМЗЛЕН СОВЕТСКИ ОРГАНИЙ БОЛХЛОШКА

Деза новкъостий!

КПСС Центральни Комитето, СССР Лакхехьарча Совета Президиумо, СССР Министрий Совето моаршал лу шуга, шо дег тӀара даькъала дувц езача юбилейца — пачхахьалкхен кхерамзлен советски органий 50 шу дизарца.

В. И. Ленина предложенех контрреволюцецеи саботажацеи къовсам лоаттабара ах бӀаь шу хьалхагӀа вӀашагӀъелла Ерриг-российски Чрезвычайни Комисси Советски пачхахьалкхенна бе даьлла, Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически революцена карагӀдаьннараш лорадаь ира герз хиннад. Тахан ВЧК сийлахьа традицеш дӀахо хьу пачхахьалкхен кхерамзлен органаша.

Коммунистически парте хьалкхебаьчеи чӀоагӀбаьчеи, цо юкъарчал доаццаш, денна кулгалдеш болча пачхахьалкхен кхерамзлен органий болхлоша шоай низаши сайи ца кходеш тешаме гӀулакх ду советски халкъа, къовсам лоаттабу Советски пачхахьалкхен моастагӀашца, империалистически разведкай тийшача балхаца.

ХӀанз, империализмо СССР-аи вежарашха долча социалистически мехкаштеи духьалара тийшача балха гӀулакхаш шердеча хана, империалистически пачхахьалкхений тийшача балха гӀулакхашца хоадамболлаш къовсам лоаттабе, цар разведкаша леладу моастагӀал дола гӀулакхаш юхатоха, Советски Эскареи ТӀемаФорда Флотеи тӀемахошца цхьана коммунизм хьалъеш боахкача советски наьха маьрша къахьегам тешшаме лорабе безаш я пачхахьалкхен кхерамзлен советски органаш.

Уж декхараш толаме кхоачашдара хиланза дарггоаца гӀулакх да Коммунистически парте хӀара денна пачхахьалкхен кхерамзлен органашта кулгалделга, халкъаца айхха бувзам лоаттабелга, социалистически законность тешшаме кхоачашъелга, революционни фелал лакхъелга, чекистски говзал эргайоахаш тоаелга.

КПСС Центральни Комитет, СССР Лакхехьарча Совета Президиум, СССР Министрий Совет дог тийша я Коммунистически партеней советски халкъаи боарам боаццаш чӀоагӀа мутахьа болча пачхахьалкхен кхерамзлен органий болхлоша дӀахо а вай сийлахь-йоккхача Даьхен кхерамзле Ӏалашъяра гӀулакха шоай дерригa низаш, знанеш, хьинар дӀатергхилархилах.

Шоай хьанача, бехктокхамерча, дикача гӀулакха тӀа керда толамаш доахалда оаш, деза новкъостий.

Сийле а хоастам а хиба Советски Социалистически Республикай Союза пачхахьалкхен кхерамзле лораеш ха тӀа латтача советски чекисташта!

КПСС ЦЕНТРАЛЬНИ КОМИТЕТ — СССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМ — СССР МИНИСТРИЙ СОВЕТ

ЛИЙРХӀАЧУЛ ТӀЕХ

«Малгобекнефть» мехкдаьтта промыслови управлене йоккхагӀчарех я кхоалагӀа промысел. Управлене мел доахача доагорах ах хӀана дакккхац аьнна доаккх укхаза. Дукха я болх беш йола фонтанни скважинаш, йоккха кӀоарга-насосни фонд. ХӀара дийнахьа бӀаьш операторaш арабувл скважинашка хьажа, хӀама новкъа ца доалийташ царга болх байтар духьа. ХӀаьта промысла майда дуккха километраш дӀалоаш, «Горскнефть» НПУ промыслашка кхаччалца.

Юбилейни социалистически яхье дика толамаш даьхар промысла мехкдаьттахоша. Каралаьца темпаш лох ца йолийташ хьайоагӀа коллектив хӀанз а. Къаьстта лакха да ноябрь бетта коллективо даьха толамаш. Хьинар айденна къахьийгача промысловикаша планах лерхӀаш хинначул совгӀа 5404 тонн мехкдаьтта даьккхар, къахьегама овсарле планахчул 3,9 процент лакхагӀа я. «Малгобекнефть» управлене эггара лакхагӀа ба тха ремонташта юкъе йолача хан хьоккхам.

Иштта толамаш даха карагӀдаьнад промысла ерригача мехкдаьтта доахачеи лаьттан кӀал ремонт ечеи бригадаша чуйинна къахьегарах. Масала, управлене дика йовз йоккха опыт йола къаьна коммунист Коков Артем Филиппович керте латта бригада. Юбилейни яхье лакха толамаш дахарах цу коллективана елар «Малгобекнефть» НПУ памятни ЦӀе байракх. Шу доладелча гӀоне цу бригада планал совгӀа даьккхад 11 эзар тонн мехкдаьттеи 9 миллион кубически метр гази. Дикача хьал тӀа я цу бригадера ерригa скважинаш, маэшша чакхйоах гелого-технически мероприятеш. Къаьстта чӀоагӀа хьож бригада коллектив шоай кӀоарга-насосни скважинашка, Управлене геологически служба новкъосталца мехкдаьттахоша толамна карадерзадир карагано-чокракски цхьайттлагӀа тӀоанаш. Из бахьан долаш кхаь скважина чура 6 тонн дукхагӀа доах дийнахь-бус мехкдаьтта.

Бригада коллективе дукха балхаш даьд шоай промыслови боахам тоабеш. Массанахьара цӀенъяь яьннай бетонни площадкаш йолча скважинай устьяш. Шоай декхараш цӀена, хьаьнала кхоачашдеш ба бригадера беррига болхлой, бакъда, укхаза а ба хьалхалаттараш, масала, Немцов Михаил, Шишадский Анатолий, Дербижев Жабраил, кхыбараш а.

Шоай шера заданеш кхоачашъяь баьннаб мастераша Тебоев Суламбека, Трегубов Александра, Мамцов Василе, Монахов Михаила, Колесников Петра кулгалдеча бригадай мехкдаьтта доахараш. Дикача гӀулакхашца белгалъяьннай мехкдаьтта даккхара шоллагӀча методий участка коллектив. ТӀоанашка газ чуахийтара метод а лелаеш планал совгӀа укхаза даьккхад 28 эзар тонн деза мехкдаьтта.

Промысла коллективо чӀоагӀа дог раьза хинна хьаллаьцар крекингистий болам. Керда тӀаийцача декхараш тӀа пхе шера план 1970-ча шера 20-ча ноябре кхоачашъе лаьрхӀад промысла коллективо, планах доагӀачул совгӀа 50 эзар тонн мехкдаьтта даккха. Уж декхараш толамца кхоачашдара промысла коллективо лерхӀ къаьнача скважинашта еш йола геолого-технически мероприятеш шеръе.

А. АЛБОГАЧИЕВ,
«Малгобекнефть» НПУ III-ча мехкдаьтта промысла заведующи.

ХАНАЛ ХЬАЛХА

Ханал 25 ди хьалха кхоачашдаьд Росхозторга Грозненски оптови база коллективо тӀаийца социалистически декхараш. Оптови товарооборота план цхьоалагӀча декабре кхоачашъяьй. Планал совгӀа баь пайда 5,1 эзар сом ба.

Ер шу чакхдалалехьа кхы а 4250 эзар сома маьха продукци йохкаргъя бахача нахага.

А. АБДУЛВАДУДОВ,
Росхозторга Грозненски оптови база управляющи.

КХАШКАРА БАЛХАШ СЕЦАЧА

Лаьтта леладара говзанчаш лоархӀаш ба Сунженски района «Победа» яхача колхоза цхьоалагӀча бригада механизатораш. Шерра-шера дӀаювча культурай лакха хьувкъамаш кхеду цар. Хьожаргда вай цар укх шера даьхача хьокхамашка. ХӀара гектара тӀара бригада коллективо 34,4 центнер кӀа чуденад, план 22 центнер мара йоацача. Иштта дика кхебаьб кен а. Укх тӀехьарча хана цар миштa къахьийгад дика хьагойт диъ шу хьалха цу боахаме хӀара гектара тӀа 17 центнер мара кӀа кхедеш ца хилар.

Халонех кхераш бац укх бригаде къахьегаш бола механизатораш. Ден-бус цахаддаш къовсам лоаттабу цар ялат дика хьувкъадара.

ХӀанз бригаде техника тоаеш латт. Кхашка болх беча хана механизатораша техника кхомбеш лелаяьй. Ханнахьа даьтта хьокхар, регулировани йора. Пудухьа дукха ремонт эшац хӀанз агрегаташта. Лоацача хана тоаяь яьннай ерригa тӀехьатоссаш йола инвентарь, масала, сеялкаш, нохараш, коартолаш дӀаюв агрегаташ, лущильникаш, культиваторaш.

ТӀехника ремонт еш латт колхоза мастерскерча трактораштa. СихагӀа техника тоаяь йистеяккхара социалистически яхь йоаржаяьй ремонтникаша, яхье хьалхалатташ ба механизатораш комсомольцаш А. Котельникови А. Шелубцови, иштта кхыбараш. Планах йиълагӀча квартале тоае езача техникax кийчъянза йисар дуккхьал цхьа трактор мара яц.

А. КОЛЕСНИКОВ.

МЕХКДАЬТТА ЛУШ Я ЦХЬАЬКХА А СКВАЖИНА

Керда шу хьатӀаккхоачаш дика совгӀат кийчдаьд мастер коммунист Редьков Василий Николаевич керте латтача бурувдеттарий бригада коллективо. Бурув теха а даьнна испытани йича Карабулак-Ачалкхерча майда тӀарча № 150 йолча скважина лохерча меловни тӀоанашкара хьалтехар низ бола мехкдаьтта кӀеж.

Бурув тохаш а испытани еш а хиннаре къахьийгар Соломатин Илья, Налюшный Василе, Чешенко Иван кулгалдеча смена бурувдеттараша.

А. БАКАЛЮК,
тха штате воаца корр.

Индустриальни кийчоаца вӀашагӀйоахка аьшкабетонни бетташ хьаярах ленинградски гӀишлошъяра организацей инженерий группана 1967 шерара СССР Пачхахьалкхен преми еннай.

СУРТА ТӀА (аьрдехьара аьттехьа): Пачхахьалкхен преме лауреаташ Главзапстроя начальник К. А. Глуховской, «Ленпромстройпроект» яхача Пачхахьалкхен проектни институтa отдела керттера конструктор Б. В. Горнештейн, СССР Госстроя Проектни института керттера специалист В. Я. Павилайнен.

М. Блохина сурт.
ТАСС фотохроника.

СИЙЛЕ А НИЗ А БЕБАБЕРГБА

НОХЧ-ГӀАЛГӀАЙЧЕН КЪАХЬЕГАМХОЙ МИТИНГАШ

ГРОЗНЫЙ. Российски Советски Федеративни Социалистически Республикана Октябрьски революце орден ялараx бола хоам чӀоагӀа гӀадбаха тӀаийцар Грозне къахьегамхоша. Массе а моттигашка — предприятешкеи гӀишлошъечеи а организацешкеи учреждениешкеи а — чакхъювлаш латт цу сийлахьа белгаларча гӀулакха хетаяь митингаш.

Дуккха а нах гулбенна митинг хилар самардийнахьа Грозненски вагонни депо — коммунистически къахьегама коллективе. Машиниаькъахоша къаьстта а чӀоагӀа гӀадбаха тӀаийцар Российски Федерацена Октябрьски революце орден ялараx дола СССР Лакхехьарча Совета Президиума Указ. ХӀаьта из гӀадбахар кхетош а да. Депо дуккха а къахьегамхой город Грознерча 1918 шерарча бӀаь ден тӀемай хьинарера доакъашхой ма хиннабий, уж Советски Ӏаьдало яьха коталонаш лораеш къонахчал а турпалал а долаш ма хиннабий. Уж сийлахьара традицеш дегӀа а кхувлаш, еба а еш, вагонни депо коллективо шерагара шерага лакха производственни хьокхамаш Ӏалашду. Сийлахь-боккхача Октябра 50-гӀа шу дизара сийна йолча социалистически яхье камаьхал ювларах цунна еннай КПСС Нохч-ГӀалгӀай обкома, республика Лакхехьарча Совета Президиума, Министрий Совета, облсовпрофа памятни ЦӀе байракх.

Митинге ше къамаьл деш, вагонашта ремонт еча слесара коммуниста М. З. Межидова аьлар:

— Российски Федерацена деннача доккхача совгӀато вагонникий хьинар гӀетталу керда къахьегама толамаш дахара.

Цо аьннар хьаллаьцар чархий цеха мастеро А. Г. Стеганцева, цо аьлар, доккхача совгӀата жоп а луш, коллективо ше тӀаухийта къахьегама низаш деба а дергда. В. И. Ленин ваьча дийнахьа денз 100-гӀа шу дизара яха майоагӀа накъа а гӀоргья.

Митинга доакъашхоша — Грозненски вагонни депо болхлоша, инженерно-технически болхлоша, гӀулакхерча наха тӀаийцар КПСС Центральни Комитетага дохьийта письмо, цу тӀа белгалдаьккхад Российски Федерацена Октябрьски революце орден ялараца дувзаденна шоаш гӀадбаха а доккхал деш а болга.

Тхо гӀаддаха а доккхал деш а да, йоах письмо тӀа, тхоаш дахаши къахьегаши йола тха Нохч-ГӀалгӀай АССР а Российски Федерацена юкъейолаш хиларах, цул йӀаьхий революционни тӀемай а къахьегама а традицеш хиларах.

Митинга доакъашхоша тешам белар, экономически реформа, Ӏилман ларда тӀа къахьегам вӀаштӀехьбахара, производственни процессашта автоматизаций механизации яра шеррача торонех пайда а ийбеш, В. И. Ленин ваьча дийнахьа денз 100-гӀа шу дизара баха мабоаггӀа накъабахар духьа пятилетка ханал хьалха кхоачашъяра долча социалистически декхарех шоаш сийленца лоархӀаберг хилара.

Дуккха а нах гулбенна митингаш хилар иштта Нохч-ГӀалгӀай химически завода, «Севкавгипросельхозстроя», «Октябрьнефта» НПУ, Октябра цӀерагӀча района кхыча предприятейн организацейн коллективашка.

МАЛГӀАБИК. Города мехкдаьттахоша гӀад а баха, Советски Россех доккхал а деш тӀаьийцар Российски Советски Федеративни Социалистически Республикана Октябрьски революце орден яларах дола СССР Лакхехьарча Совета Президиума Указ.

«Малгобекнефта» 3-ча промысла болхлой митинге шоаш къамаьлаш деш, мехкдаьтта доахача оператора И. Куксина, П. Батыжева ерригача коллектива цӀерагӀа баркал йоахар Коммунистически парте Центральни Комитета а правительствана а Россе къахьегамхой революционни, тӀемай, производственни гӀулакхий лакха мах барах. Цар тешам телар, совгӀат далара жоп а луш, В. И. Ленин ваьча дийнахьа денз 100-гӀа шу дизара баха мабоаггӀа накъабахар духьа шоаш балха юкъе кхы а шерагӀа яхь йоаржаергхилар. Пхе шера план ханал хьалха кхоачашъергхилар.

Дуккха а нах гулбенна митингаш хилар иштта мехкдаьтта управлене транспортни конторе, цхьоалагӀчеи шоллагӀчеи промыслашка, тохкама кӀоарга бурув деттача конторашка. Царех хӀаране гӀаьийцар КПСС ЦК адресагӀа дола письмош, цар тӀа мехкдаьттахоша дӀакхайкаду шоаш коммунизм бахьан кхы а дикагӀа къахьега лаьрхӀа хилар.

ОРДЖОНИКИДЗЕВСКИ. Российски Федерацена Октябрьски революце орден ялараx бола хоам чехка дӀахеза баьлар колхозни Шолжа станицашка гӀолла. Из дог гӀоздоаха гӀулакх Ӏалаьмате чӀоагӀа гӀадбаха тӀаийцад укхаза.

Йоккха митинг хилар Серноводске, цига гулвеннавар Ленина цӀерагӀча юртбоахама артела 250 къахьегамхо. Уж гӀозбаьнна хилар ха йиш яр белаш болча цар йовхьамашка хьежача. Юбилейни шу, из чӀоагӀа тӀагӀертта болх беш чакхдаккха дийзадале а, ирзе хилар царна, серноводски колхозхошта. Октябрьски цӀей тӀаккхоаччаш колхозо рапорт делар цхьаккха а юкъера ца доалаш дерригa а юртбоахама продукце тайпаш дахара а кийчдара а шера план ханал хьалха кхоачашъяь хиларах. Массехк ди хьалха царна хайнад хьувкъам чуэцилга камаьхала а йоалаш чакхдаккхарахи пачхахьалкхенга планал совгӀа ялат дохкара хьакъехья тӀехдика хӀамаш карагӀдувларахи шоашта РСФСР Министрий Советеи ВЦСПС-и карара кара тела ЦӀе байракх кхоачаяьлга.

Митинге къамаьлаш даьраша дувцар дукха къамаш дахача республика, Советски Союзе цхьатаррарчарие юкъе хьалхарчун, къахьегамхоша даьча тӀехдаьнна доккхийча гӀулакхий лакха мах барах доккхал деш хилар.

— Ма чӀоагӀа раьза а долаш дика хет-кх, — аьлар шурий-товарни ферма заведующе нов. Бахарчиева, — РСФСР халкъий исторически коталонашта юкъе тха коллектива къахьегама дакъилг а долаш хилар. Кхы а дикагӀа болх бе, кхы а дукхагӀа хӀама хьаде дог доагӀа. Шера план тха ферма, шоана дагадоагӀаш ма хиллара, Октябра юккъе кхоачашйир. Цу хана денз пятилетка кхоалагӀча шера чотах шура дӀакхухь, овха из кийчъеча пункте. Пхе шера плана заданеш ханал хьалха кхоачашъярах хургда РСФСР деннача доккхача совгӀата лу дикагӀдола жоп.

Дуккха а нах гулбенна митингаш хилар Октябрал хьалхарча яхье КПСС ЦК, СССР Лакхехьарча Совета Президиума, СССР Министрий Совета, ВЦСПС памятни байракх яьккхача XIX партсъезда цӀерагӀча колхозе, района кхыча боахамашка.

ПЯТИЛЕТКА ХАНАЛ ХЬАЛХА КХОАЧАШЪЕРГЬЯ!

ПРОФСОЮЗА СЪЕЗДЕ

МОСКВА, 21 декабрь. (ТАСС корр.). Тахан Кремлевски театре хьайийллар мехкдаьттаи химически промышленноста болхлой профсоюза VI-гӀа съезд. Балха итогехи гарггарча шерашка кхоачашде дезача декхарехи дийцар профсоюза ЦК председатела Н. П. Светцова ший отчетни доклада тӀа. Цо хоам бир, цу доакъой 114 предприяти планированеи экономически стимулированеи кердача система тӀа яьккха хиларах. Керттерча даькъе чакхдаьккха даьннад пхе дийнахьа болх беча кӀирага довлилга. 500 эзар совгӀча болхлочоа коммунистически къахьегама ударника цӀи еннай.

ТӀехкхоачашъяьй укх шера 10 бетта план. Планал совгӀа еннай 1,8 миллион тонн мехкдаьтта, 3,2 миллиард кубометр газа, 300 эзар автомобильни шина.

Докладчика белгалдаьккхар, мехкдаьттаи химически промышленноста дуккхача предприятейи организацейи коллективаша 1968 шера план ханал хьалхеи хӀаьта пхе шера плана задани 1970 шера 7-гӀа ноябрь хьатӀакхачалехьеи кхоачашъергья аьнна дош денна хилар.

Съезда балха юкъе дакъа лоац КПСС ЦК Политбюро члена, ВЦСПС председатела А. Н. Шелепина, СССР Министрий Совета Председатела заместитела, СССР Госплана председатела Н. К. Байбакова, СССР Министрий Совета Председатела заместитела М. Т. Ефремова, СССР министраша А. К. Кортунова, Л. А. Костандова, В. С. Федорова, В. Д. Шашина, КПСС ЦК-аи ВЦСПС-еи бехктокхамерча болхлоша.

РАЙОННИ ПАРТИЙНИ КОНФЕРЕНЦЕШКАРА

ДАЬЧОАХ КХОАЧАМ МА БЕ

Укх деношка Наурски района партийни организаце XIX конференци хилар. Цо итогаш йир шин шера партийни организаце баьча балха, дІахо йодача хана де дезараш белгалдаьхар.

Конференце доклад яьча райкома хьалхарча секретара нов. Пожидаева а пренеех къамаьлаш даьча делегаташа Рустамова, Ржевске, Закутняс, Тимсоева, Смирнова, Таштамирова, Зверковас, Фисенкос, Нисапова Затопа, Газиева, Демченко, Кучугура, Доценко а белгалдаьккхар партийни организаце хьалхленца района къахьегамхоша КПСС XXIII-ча съезда решенеш кхоачашъеча дикка толамаш даьха хилар. Толамца кхоачашъяьй района предприятеша, колхозаша, совхозаша промышленни а юртбоахама а продукци яккхара планаши тІайийца социалистически декхараши, дикка тІеххкхоачашъяьй паччахьалкхенга ялат, дулх, шура, тха, баьцадаараш, гидуваргаш йохкара план. Района еннай РСФСР Министрий Советеи ВЦСПС-еи карара кара тела ЦІе байракх. 1966 — 1967 шерашка 137 сага правительственни совгІаташ деннад.

Укх пятилетка хьалхара ши шу къаьстта лоархІаме хиннад района боахамашта. Духхьал 1967 шера декхад цар паччахьалкхенга 14642 тонн ялат, из хул плана 225 процент. Шин шера 6602 тонн тІаккхийттад района боахамаша чудахьа ялат.

Дика къахьег механизатораша кхаш леладерашеи. Лаьтта леладара культура лакха а лоаттаеш 21541 гектарах хІаране тІара 19,3 центнер ялат чуденад района боахамаша. Къаьстта дика хьийкъад ялат Кировеи Калининеи цІерагІча, «Терский» совхозашка, Ленина цІерагІча колхозе.

Комсаш лелаяр дувцаш докладчика а делегаташа а белгалдаьккхар комсий плантацеш тоаяра района колхозийи совхозийи къахьегамхоша дикка балхаш даь хилар. Цхьабакъда комсаш чуяра план кхоачашъяьяц района. Къаьстта во латт гІулакх 1967 шера. Планах чуя лаьрхІар 63 эзар тонн йолча чуенараш 50 эзар тонн мара яц. Комсаш лелаеча бархІ совхозах духхьал цхьан Кирова цІерагІча совхозо мара кхоачашъяьяц план.

Дика къахьийгад укх шера хьайбаш леладераша. Дикка дийбад района боахамашка хьайбаш, лакхлуш йоагІа цар продуктивность. 1967 шера 1 декабрь тІакхоачаш яьккха шура 1966 шера цу юкъаца яьккхачул 4758 центнер дукхагІа я. Шерагара шерага дукхагІа доакх тха. Нагахь санна 1966 шера лаьттан хІара бІаь гектара лоархІаш 422 килограмм тха даьккхадале, 1967 шера — 465 килограмм даьккхад.

Къаьстта теркам тІабахийта дийцар конференце дІахо де дезараш. Докладчика а делегаташа а белгалдаьхар партийни организаце балхаца кхоачамбоацараш, укх шера план а пятилетка а толамца кхоачашъяра де дезараш. Юрта боахам дегІабоалабеча йоахар цар, цхьадола толамаш даьхадале а дукха я пайда ца эцаш йола тороаш. Района боахама керттера дакъа да комсий плантацеш. Дуккхача боахамашка лерттІа гІулакх дац царна. Укх шера комсаш дика хиннаяц, хІана аьлча шу дика дацар. Цхьабакъда шу мичча тайпара дале а комсаш дикагІа хургьяр, нагахь санна царна доаггІача тайпара гІулакх даьдаларе. Из хьахьокх укх шера хьалхалаттача бригадаша даьхача толамаша. Районе юкъера лаьрхІача 42 центнер комсаш яьннай гектара тІара, хІаьта «Победа» яхача совхоза Л. Иванова керте латтача бригаде — 60 центнер. Дуккхача боахамашка нийлха я комсий бешаш, эшшача тайпара хий дехкац, бокъонца вІаштІехьбаьккхабац къахьегам, чуэцача хана Іолегаш дукха йов комсаш. 1968 шера планах 66820 тонн комсаш чуя езаш да района боахамаш. Цхьабакъда, из план кхоачашъяра хІанз а бокъонца оарцагІбаьхабац комсаш лелаеча боахамий кулгалхойи специалисташи. Укх шера совйола гаьнаш дІа а тедаш тоае езача 6.000 гектарах тоаьяраш 3213 гектар мара яц.

ЙоаггІача тайпара йоакхо яц болхлоешта эша бытовой хьалаш хилийтара а. «Грозвино» объединене лерттІа йоакхо яц совхозашка болхлоешта чубаха цІенош, банеш, берий учрежденеш хьаяра.

Хьайбай боахамера гІулакхаш дувцаш чІоаггІа белгалдаьккхар конференце хьайбаш дебадеча, цар продуктивность лакхъеча, уж доакъарашца Іалашдеча дикка кхоачамбоацараш хилар. Йоккха моттиг лоац боахама экономике диткъа тха долча жева, амма цар йоакхо лерттІа еш яц цхьадолча боахамашка. 1965 шера хинначул 4600 кІезигагІа да районе жерч. Къаьстта во латт гІулакх «Россия» яхача колхозе. КІезига доаккх цхьадолча боахамаша тха а. УстагІаний тІера 3,9 килограмм мара даьннадац из «Терский» совхозе, юкъера лаьрхІача района 4,3 килограмм. Жена доакъара база хьаяра кІезига йоакхо ю района, буруннии аренашка баьцаш кІезига юв, шера цхьан устагІанна тоъал а хилац гектара тІара буц. Делегаташа чІоаггІа критика йир юрта боахама министерствана лоаман даьгІенаш района кІезига еннай яхаш.

Доахангара шура соаххарчул дукхагІа яьккхай районе. Цхьабакъда, кІезига я тІаккхета шура. Масала, 1961 шера районе юкъера лаьрхІача цхьан Іаттагара йоаккха шура 2377 килограмм хиннаяле, 1966 шера 2430 я, пхе шера 63 килограмм мара тІаккхийттаяц. ХІаьта «Россия» яхача колхозе 1961 шера цу хана яьккхачул кІезигагІа яьккхай шура укх шера 11 бетта. Дукха хьайбаш дов районе, Іаьсий кІезига ду. Племенной гІулакх а во латт района боахамашка, дикка доахан да хувца дезаш. Кадраш хувцалуш моттигаш а хул фермашка. Из деррига а хьайбай фермашта лерттІа доал ца дар, хьайбаш доакъарца а помещенешца а Іалашдара гІулакх эсала латтар бахьан долаш да. Цхьайолча партийни организацеша кІезига йоакхо ю фермай болх тоабара дешай. Хьайбай боахам тоабара райкомо кІезига йоакхо елга ховргда цига болх беш веррига а 80 коммунист мара ца хиларах а. Цу тайпара гІулакхаш дІахо ла йиш йолаш дац, хьайбай боахамера гІулакхаш тоаде деза, йоахар делегаташа.

Отчетни доклада тІа дикка моттиг дІалаьцар организационно-партийни идеологически болх тоабара дешаша. Парте райком дукхагІа теркам тІаахийта яьннай юххьанцарча партийни организацей болх тоабара, дукхагІа новкъостал ду царна партийно-организационни а политически а болх тоабара, из бахьан долаш лакхъеннай коммунистий активность, партийни организацей денал, шербеннаб цар нахацара бувзам.

Отчета хана дикка чІоагІ а еннай дегІа а енай района партийни организаци, тоаеннай цун состав, боахамий планаш а тІайийца социалистически декхараш а кхоачашдара даькъера коммунистий бехктокхам лакхбеннаб. ДикагІа кхоачашде баьннаб коммунисташ шоай уставной декхараш. Тоалуш боагІа къонача коммунистащца бу болх.

Партийни организацеша дукхагІа теркам тІабохийт экономика чІоагІъяра, продукцега дІадодар лохдара, къахьегама овсарле лакхъяра, къахьегама дисциплина чІоагІъяра дешашта. Даим терко ю райкомо а партикомаша а кадраш хьахаржара, уж балха тІа дІанийсъяра, царна кхетам балара дешай. Дикка теркам тІабохийт партийни организацеша комсомольски организацей, советий болх тоабара.

ДикагІа Іомаю коммунисташа марксистско-ленински теори, лакхбеннаб политически образоване идейни боарам. Районе болх беш я 7 юххьанцара политшкола, марксизма-ленинизма лардаш Іомаю 35 школа, 16 семинарски группа, цига дешаш ва 1175 саг, цу даькъе 798 коммунист, 161 коммунист сайрийнарчеи заочнии дешара заведенешка дешаш ва. 230 информатор ва политически болх беш. Цхьабакъда пренеех къамаьл даьча делегаташа кІезиг-кІезига дийцар организационно-партийни партийно-политически балхах лаьца. Цо хьахьокх райкомо а юххьанцарча партийни организацеша а цу гІулакха боаггІача тайпара теркам тІабохийташ ца хилар. Цудухьа цхьайолча партийни организацешка эсала бу болх агитатораша а политинформатораша а, кІезига ю беседаш «Россия», «ЦІе байракх» яхача колхозашка, Кирова цІерагІча совхозе, кхычахьа.

Районни партийни конференце тІайийцача резолюце тІа белгалдаьхар 1968 шера а пятилетка юхедисача шерашка а партийни организацена хьалхашка латта декхараш.

Партийни конференце дакъа лоацаш хилар КПСС обкома секретарь нов. М. А. Дорохов.

Конференце хержар КПСС райкома керда состави областной партийна конференце бахийта делегаташи. Организационни пленуме хьалхарча секретаралла хержар нов. В. П. Пожидаев, шоллагІча секретаралла нов. Н. М. Карагичева, секретаралла нов. М. М. Керимов.

М. ГАДАЕВ.

Аргун яхача кердача городе бахача наха шоай низаца тоеяьй Новая улица. ДІаегІай сомий гаьнаш, хьалъяьй хий хьагулду гІуваш, саьргий карташта метта дахчан карташ. Города дикагІа йола улица яха цІи яихара яхь яьржай цига бахача наха юкъа.

Хьокхамо я укхаза Новая яха улица. Из хозеи цІенои хилийтара кІезига къахьийгадац укхаза бехачар, царна юкъе дукха бераш долча цІен-неаноша Р. Абдурахмановас, З. Бециевас, пенсионера М. Тимбулатова.

СУРТАШ ТІА: (аьрдехьара аьттехьа) улиций комитета членаш З. Бецнева, Р. Абдурахманова, комитета председатель М. Тимбулатов; лохехьарча сурта тІа Аргун яхача городе наха чуІе хьалдь а хьалдеш латта а цІенош.

В. Манарова тексти сурт.

КЕРДА ТОЛАМАШ

Кердача къахьегама толамашца накъабаьхкаб № 1 йолча Грозненски теплоэлектроцентрала болхлой хІанз шоллагІа деззеча шоай энергетикий цІейна. Юбилея сийна тІайийца социалистически декхараш кхоачашдеш лакха хьокхамаш даьхар ТЭЦ-а къахьегамхоша. Социалистически яхье доккхий толамаш дахарах предприяте коллективана даим лелае елар КПСС Нохч-ГІалгІай обкома, Лакхехьарча Совета президиума, облсовпрофа памятни байракх.

Шоашта деннача доккхача совгІато дегаш ураоттадаьча къахьегамхоша тІайийцар керда социалистически декхараш.

Дика да шоай декхараш тІеххкхоачашдара социалистически яхье баьннача энергетикаша доаха толамаш. КхоалагІча декабре деиз пятилетка кхоалагІча шера чотах электроэнерги йоахаш я коллектив, хІаьта юбилейни шера задани а кхоачашъяьй ялхлагІча декабре. Шу йистедалалехьа планал совгІа энергетикаша электрически сеташка лургья 30 миллион киловатт-сахьат электроэнерги.

Дукха да коллективага толамаш доахийта бахьанаш. Керттерчарех лархІа мегаргда къахьегама хьалаш хадданза тоадеш, технологи а балха кхерамзле а телха ца еш хилар. Иштта, 1967-ча шера аваеш, брак, саг лозаваь моттиг йоацаш я ТЭЦ-а йоккха коллектив. Массаьола саг юкъеезав материалашта кхомбара лоаттабеча къовсама. Иштта укх шера планал совгІа кходаьд 1440 тонн условни доагор, продукцега дІадодар планах доагІачул совгІа лохдарах 154 эзар сома маьха баьб пайда.

Лакха я теплоэлектроцентрале къахьегама овсарле. Из я планах йоагІачул 6,3 процент лакхагІа. Цу гІулакха юкъе доккха дакъа дІалоац рационализатораша, производства новатораша. Балха процесс тоаеш йола дукха рационализаторски предложенеш еннай цар, чакхъяьхай технически мероприятеш: дикагІйола турбина оттаяьй № 2 йолча турбина меттел, эргаяьккха тоаяьй № 5 йола турбина.

В. И. Ленин ваь бІаь шу дузача ден сийна тІайийца декхараш толамца кхоачашдара хьинар айденна къахьегаш ба энергетикаш, хІара дийнахьа керда толамаш доахаш.

И. ДУЛЕНКО,
«Грозэнерго» объединене № 1 йолча ТЭЦ директор.

ФУЪАШ ДУКХАГІА

Дика къахьегама толамаш доахаш хьабоагІа Грозненски совхоза цхьоалагІча отделене коа тІара оалхазараш леладераш. Оалхазарашта нийса, дика гІулакх дарах ферма къахьегамхой вІаштІехьаьннад хІара нана-котама тІехьара фуъаш гулдара шера план хІанзле дикка тІеххкхоачашъе. Иштта, З. Алхановас хІара котама тІехьара хІанзалца 159 фуъ гулдаьд шера планах доагІараш 115 мара доацача. Дукха тІехьайисац А. Абуязитова а. Цо хІара котама тІехьара 157 фуъ гулдаьд.

Дика да ферма берригача къахьегамхой хьокхамаш а. ХІара котама тІехьара юкъера лаьрхІача 148 фуъ гулдаьд цар. Дикка лохдаьд къахьегамхоша фуъашка дІадодар а. Планах хІара эзар фуъага дІадаха дезар 64 сом долча 47 сом мара додац ферме.

А. МАЗАЕВ.

БОЛХ ТОАБАРА ЛОАРХІАМЕ ГІУЛАКХ

Вай республика промышленни предприятешкеи юрта боахамеи вІашагІъеллай массаза болх бу пхи бІаь совгІа юкъаразаводскойи цеховойи производственни совещани, цу даькъе гІишлошъеча организацешкеи промстройматериалий предприятешкеи.

Производственни совещаней балха практикои цар болх малагІча хьал тІа ба хьожаш дукха ха йоацаш баьча тохкамои хьахьекхад, дуккхача гІишлошкеи заводашкеи цар болх дика беш хилар, хІаьта къаьстта дика лел болх профсоюзни организацеша цар гІулакхий йизза йоакхо ечеи, цар балха даим лостам телачеи. ТІахьожам лоаттабечеи моттигашка а хІаьта боахама кулгалхоша цехийи участкайи балха халагІа дола дешаш цхьана къестадеча хана шоай гІончий уж хиларах тарра, царех ког гІортолга еча моттигашка а.

Масала, Грозненски аьшкабетона конструкцей завода заводской комитето (председатель нов. Мешков) даим йоакхо ю массаза а болх беча заводской производственни совещане гІулакхаш тоадара. Цун балха хьалххагІе а планаш увттаю, хІаьта заседанеш бокъонца планага хьежжа ю. Инженера С. И. Попова кулгалдеча совещане президиум заседане дувца оттадергдола дешаш тар малу дукхагІча президиума членашеи болхлоех болча массазарча викалашеи дакъа лоацаргдолаш кийчделга вІаштІехьдаккха гІерт. Цо йиш хулийт производственни участкашкара гІулакхаш хьалххагІе а малагІча хьал тІа да ха а дуккха дешаш совещане заседани хилалехьа къоастаде а.

Цхьан цехе аьшкабетона гІайбаш производственни помещенешкара машиннаькъа тІарча вагонашта уж тІадуттача майдашка кхаччалца балковозашцеи автокранашцеи дІакхухьаш дукха ха яьккхар, хІаьта завода дукха ахча додар цу балхага. Цул совгІа, транспортникаша массаза а ханнахьа хьаахийтацар механизмаш, хІаьта из бахьан долаш машиннаькъа тІара вагонаш сайце латта эзаш хулар, цеха балха ритм толхайора. Из дош массаза а болх беча совещане дувца отталир. ХІаьта из хала гІулакх лерттІа доаккхаргдола микъ лахар цига дакъа лаьцараша из дикагІа кхетадеш барашца дагa а баьнна. ГІайбаш тІадехка къаьстта вордингаш а яь, уж дІаувза механически лебедкаш оттайир. ХІанз долла хІама ши-ший метте дІаэттад. ДІадаьккхад цехий майдашка товараш Іайна латтилгеи болхлой сайца латтилгеи, къахьегама овсарле лакхъяьй. хІаьта заводо из бахьан долаш ткъо эзар совгІа сом паччахьалкхен ахча кходергда. Цу тайпара халача балхий процессашта механизаци яра, арахецача продукце дикал тоаяра, дукхха кхыдола дешаш хан-ханнахьа къестаду совещане. Белггала, массаза а болх беш я совещани. ЧІоаггІа белгалдоалаш гІулакх да, совещане решенеш кхоачашъелга приказа хьисапе тІадиллараа совгІа. президиумо ший нийса тІахьожам лоаттабеш хилар а моллагІча начальника дІаболабе безача балхеи из йистебаккха безача ханийи хьакъехьа дагалохийташ хилар а. Цехий начальникаша массаза а жоп лу президиума производственни совещане решенеш кхоачашъяра хьакъехьа. Производственни совещане иштта шийгара доаггІаш дола дакъа лоац гІишлошта продукци арахецара плани социалистически декхараши кхоачашдеча аьшкабетона завода коллектива юкъарча гІулакха юкъе. Валови продукци арахецара цхьайтта бетта план 108,1 процент кхоачашъяьй, товарни продукци арахецара — 108,9 процент, къахьегама овсарле планахчул 7 процент совгІа дукхагІа лакхъяьй.

Болх во бац ший низашна гІишлон балхаш дара цхьайтта бетта план 114,1 процент кхоачашъяьча «Грозхимнефтестрой» треста № 9 йолча гІишлой-монтажни управлене коллективо, хІаьта цига белггалара дакъа лаьцад массаза болх беча производственни совещане. Кхычарел кІеззига дикагІа болх бу совещане «Грозпромстрой» № 2 йолча гІишлой-монтажни управлене, гІишлошта механизаци яра управлене, «Чечингсельстрой» тресте, кхычахьа.

Халахете а, аьлча нийса хургда, дукхагІйолча гІишлой организацейи промстрой материалий предприятейи профсоюзни организацеша массаза болх беча производственни совещанешта лерттІа кулгалдеш ца хилар. Из бахьан долаш тесса лел совещаней болх, хІаьта цхьаярашка уж тайпа совещанеш вІалла йолаш а яц. Цунах дола бакъдар ер да. Цхьан коа я ала мегаргйолаш я №№ 5, 7, 8 йола СМУ-ш, «Термоизоляце», лакхе йийца завод. Царначул аттагІа хьанна хургда, аьнна хетталу, совещаней опыт дІа-юха эца а кхычар санна шоай гІулакхаш леладе а. Ши ди даьккхар оаха «Грозхимнефтестрой» треста № 7 йолча СМУ совещане духахи денахи ца кхеташ. Постройкома председатела нов. Далаевеи цу СМУ начальника заместитела нов. Новиковеи гІулакхаш тІарча массехк сага цІераш яьхар тхона, цхьабакъда, совещане председатель малав ханзар. СМУ-7 массаза болх бу производственн совещани вІашагІйолла цхьаннена а дагадехадац, хІаьта цун эшарга диллача, из вІалла хиланза яргІйолаш а яц. Пирсаш хьалдеча моттигашка во вІаштІехьбаьккхаб къахьегам, болхлошта юкъера къахьегамеи производственни дисциплина лоха я, лерттІа Іалашбац уж материалашца, инструменташца, механизмашца цІаккха а кхоачашъяц гІишлой-монтажни балхаш дара оттаяь заданеш, и. кх. дІ.

Промышленни объекташи чуІе цІеноши хьалдеча гІишлон балхаш дара даькъе доккхий гІалаташ дувлийтарах цІенхаштта критика ю СМУ-8 коллективана. Укх шера гІишлон балхаш дара план 74,4 процент мара кхоачашъяьяц, къахьегама овсарлел 6 процент лакхагІа да болх берий алапи. Уж кхоачамбоацараш дІадахара тІаберзабе беза шоай болх массаза болх беча производственни совещане. Цхьабакъда, из ишта деш дац. Ер шу долалуча юххье 60 саг юкъе а волаш вІашагІъеллай из, цун председателалла хержар планови отдела начальник нов. Л. Н. Дементьева. Цул тІехьагІа дена кхы сага йий а хайназац совещани. Цун балхах дош ца хетара маІан малагІа да кхы хьаата ца а ховш висар постройкома председатель нов. Петрачук.

Кхы дукха башхало йоацаш цу тайпара латт производственни совещане гІулакхаш «Грозпромстрой» треста СМУ-4 а. 7 мероприяти чакхъяккха аьнна план оттаяр мара кхы башхало яц. Цхьабакъда, совещане председатель нов. Ильина конторера стройучастке балха дІа маяххинге а совещани йолаш хилар дицделар массанена а — постройкома а администрацена а.

ХІаьта электромеханически завода, промстройматериалий № 1 йолча комбината, жилищно-коммунальни контора, цхьацайолча кхычар боахамеи профсоюзни организацей кулгалхоша лаьрхІар массаза а болх беш йола производственни совещани вІашагІйоллаш шоашта хало ца е, болхлошта дІахийра а баьнна, цехийи участкайи болх тоабара даькъера саготагІа дола дешаш алхха кулгалдеча болхлошца — планерке дувцарах кхоачам а баь Іе. Из ше да.

ГІишлонийи промстройматериалийи болхлой профсоюза областной комитето сихха оарцагІа а яьнна хоаламболлаш дола гІулакхаш чакхдаха деза массаза а болх беча производственни совещанешта кулгалдара болх тоабара, хІаьта уж йоацаш йолча моттигашка вІашагІйохка а производствана доал дара юкъе дуккхача болхлоша дакъа лоацаргдола лоархІамера средство царех хургйолаш болх вІаштІехьбаккха а беза.

С. ЧУХАРЕНКО,
облсовпрофа производственни балха отдела заведующий.

КОММУНИСТИЙ ХЬИНАР ЛАКХДЕ

Нийса а ала доагІаш а оал Заводской районах химикийи мехкдаьтта чакхдоаккхарийи район аьле. Района промышленноста керттера доакъош да мехкдаьттахими, мехкдаьтта чакхдаккхар. Республике а цул гаьнна арахьа а дика лова района къахьегамхой сий дола гІулакхаш, цар къахьегама традицеш. Керда пятилетка ханал хьалха кхоачашъяра, Сийлахь йоккхача Октябрьски революце 50 шу дузача денна сийленца накъабахара яьржача социалистически яхьо района къахьегамхошка торо хилийтар промышленни продукци арахецара цхьайтта бетта план ханал хьалха кхоачашъе. Планал совгІа арахийца промышленни продукци 20,9 млн. сома маьха я. ХІанзлехьа дукхагІйолча промышленни предприятей коллективаша рапорт деннад ер шу толамца чакхдаккхарах. Советски Іаьдала 50 шу дизара сийна яьржача социалистически яхьа итогех промышленноста предприятей, толашагІйолча коллективашта даим лелаергйола памятни ЦІе байракхаш еннай.

Цу дерригача толамех курал а еш кхоачамбоацарашта цІенхаштта критика а еш, къамаьлаш хилар укх деношка XXX Заводской районни партийни конференце.

Трибуна тІара докладчика парте Заводской райкома хьалхарча секретара нов. В. М. Ляпинас, пренеех къамаьлаш даьча делегаташа керттера теркам тІабахийтар экономика дешашта. Планированеи экономически стимулированеи кердача хьалашка болх бе яьннай района цхьайола предприятеш. Царех я, масала, республика моттигерча промышленноста министерства столярни изделей завод, «Грозэнерго» яхача объединене ерригa предприятеш. Укх шера цар даьхача толамаша хьахьокх экономика дегІайоалаяра мел боккха лоархІам болаш хиннай керда реформа. Укх шера 23 октябрь тІакхоачаш заводо кхоачашйир шера план. Духхьал укх шера мара пайда беннабац цо. Иштта доккхий да «Грозэнерго» предприятей хьокхамаш а. Валови продукци арахецара план 105,7 процент кхоачашъяьй энергетикаша.

Технически прогресс дегІайоалаяра, керда техника производствана юкъейоалаяра, комплексни механизаци яра дешай цахаддаш терко яьй парте райкомои предприятей юххьанцарча партийни организацешеи. Уж лоархІамера дешаш дийцад парте райкома пленумашка, партийни собранешка. Къаьстта йоакхо яьй партийни организацеша мехкдаьттахимически промышленность дегІайоалаяра, керда объекташ хьалъяра. Укх тІеххьарча хана А. Шерипова цІерагІча нефтемаслозаводеи, Грозненски химически комбинатеи хьал а я эксплуатаце дІаеннай ерригсоюзни лоархІам бола объекташ.

Иштта боккха болх чакхбаьккхаб технически процессашта регулированни яреи царна автоматически тІахьожам лоаттабареи гІулакх кхоачашдеча. Укх шера духхьал КПСС XXIII съезда цІерагІча крекинг-заводе оттаяьй 50 совгІа керда прибори автомати. «Грозэнерго» предприятешка производствана юкъейоалаяьй 200 гаргга мероприяти. Цар экономически эффект 1 млн. сом да.

Технически прогресс дегІайоалаяра боккха лоархІам болаш ба Іилма-тохкамеи проектно-конструкторскии организацей болх. Цар балха цахаддаш терко яьй парте райкомо. Іилманеи производстванеи юкъера бувзам кхы дІахо чІоагІбара дукха мероприятеш чакхъяьхай. Производствацара шоай бувзам Іилма-тохкама организацеша чІоагІбара массехк конференци хиннай отчетни юкъах районе.

Юххьанцарча партийни организацеша, парте райкомо боккха теркам тІаахийтаб Іилман ларда тІа къахьегам вІаштІехьбаккхара планаш кхоачашъяра. Цу лоархІамерча деша хетаяь ши конференци хиннай районе. Цига итогаш йир баьча балха, хоадам бола рекомендацеш тІайийцар Іилман ларда тІа къахьегам вІаштІехьбаккхара. Оттаяь хиннача 33 рекомендацеех 22 кхоачашъяьй предприятешка, 447 эзар сома маьха эффект яьлар царех.

Технически прогресс дегІайоалаеча, дувцар конференце, доккха дакъа лоац рационализатораша, изобретателаша, Іилма-технически обществаша. Отчетни юкъах еннача 14300 рационализаторски предложенеех района предприятешка производствана юкъейоалаяьй 12000 предложени. Цар енна экономически эффект 5,2 млн. сомага дІакхоачаш я.

Экономика дегІайоалаеча, даьха толамаш дуккхача даькъе дувзаденна да партийни организацеша къахьегамхошта юкъе беш болча организаторскии идеологически балхаца. Районни партийни организацена чуйоагІа 198 юххьанцара партийни организаци. Цар денали хьинари айдара цахаддаш йоакхо яьй парте райкомо. Цун бюро заседанешка, райкома пленумашка, партактивашка каст-каста ладийгІад партийни организацей отчеташка. Цу дерригне новкъостал дир къахьегамхошта юкъе партийни организацей авторитети лоархІами лакхбара. Из къаьгга хьагойт партийни мугІараш дегІадахкаро.

Отчетни юкъах парте мугІарашка хьаийцав 723 саг, царех 68,6 процент болхлой ба. Уж ба производстве хьалхалаттараш, общественни вахаре хьинаре дакъа лоацараш.

Идеологически болх тІаберзабаь хиннаб КПСС XXIII съезда, лакхе латтача партийни организацей решенеш кхоачашъяра, къахьегамхой творчески хьинар айдара, экономикеи культуреи дегІайоалаеча цар инициатива дегІайоалаяра. Керттера теркам тІаахийтаб къахьегамхошта коммунистически кхетам балара дешашта. ХІара шера политически дешара система массайолча звеньяшка дешаш 9—10 эзар саг хиннав. Районе хІанз болх беш ба 550 политинформатор, 1,5 эзар агитатор, 500 лектор.

Отчетни юкъах парте райкома дукха дика гІулакхаш карагІдаьннадале а ший организаторски болх цо тоабаь хиннабале хІанз а кІезига дац цун балха юкъе кхоачамбоацараш а. Царех цаІ да, йоахар ше къамаьл деш Грозненски химически комбината парткома секретара нов. Захарченко, тІайийю решенеш кхоачашъяра тІахьожам ца лоаттабар. Дукха хул тІайийю решенеш, царех дукхагІъяраш кхоачаш миштта ю теркалдац. Цул совгІа цхьайола решенеш хилац хоадам болаш. Масала, комбината коллектива юкъе социологически тохкамаш дара мога а яь анкета арахийцар райкомо. Геттара дика гІулакх дар из нагахьа санна из лерттІа оттаяь хилча. 30 хаттар дар анкета тІа. ХІаьта царна массанена а жоп дала атта ца хилар кхетаде хала дац.

Цхьайолча промышленни предприятеша лерттІа кхоачашъяц шоай планаш, ритмично бац болх. Мичча бесса паччахьалкхен план кхоачашъе гІерташ, дукха зе ду. № 1 йолча гІишлонматериалий комбинато, Грозненски кондитерски фабрика даь зе 229 эзар сом да. Цу цІенхаштара кхоачамбоацарех дийцар халкъа тІахьожама районни комитета председатела нов. Давыденкос.

«Грозхимнефтезаводы» яхача объединене чуйоагІача промышленни предприятеша хІанз а бизза пайда эцац чухьарча торонех, дукха моттигаш нийслу технологически установкаш сеца латташ, реагенташ, кийча продукци йоаеш. Керда техника, производстве юкъейоалаяра планови заданеш кхоачашъяц. Уж цІенхашттара кхоачамбоацараш дІалахара наькъаш белгал а деш хоадам бола предложенеш йоалайир шоаш даьча къамаьлашка «Грознефтехимзаводы» яхача объединене начальника нов. Пальчикова, Грозненски мехкдаьтта чакхдоаккхача завода цеха начальника нов. Бычковас. Уж цІенхашттара кхоачамбоацараш дІадахара, йоахар цар, эггара хьалха чІоагІъе еза къахьегамеи производственни дисциплина, лакхъе еза болхлой квалификаци, айбе беза цар бехктокхам. Иштта дахза даргдоаца гІулакх да материально-технически база чІоагІъяр а.

Іалаьмате дукха кхоачамбоацараш да района гІишлошъеча организацей балхаца. Районе я пхи гІишлошъю трест. Бакъда, царех цхьанне «Грозхимнефтепроводстрой» яхача тресто мара кхоачашъяьяц 11 бетта план. «Чечингсельстрой», «Грозпромстрой», «Грозхимнефтестрой» яхача тресташа кхоачашъяц подрядни балхий план. Оттаьча ханашка эксплуатаце дІачулац объекташ, гІишлон балхий дикал лоха я. Делегатий теркам тІаозаш дацар «Грозхимнефтестрой» яхача треста управляюще нов. Лиховола даь къамаьл. Ше кулгалдеча треста болх дІахо тоабара хоадам бола предложенеш яланзар цо, кІоаргга анализ янзар кхоачамбоацарий.

Пренешка иштта къамаьлаш дир райисполкома председатела нов. Панченкос, комсомола райкома секретара нов. Котова, № 7 йолча специализированни треста монтажни управлене слесара нов. Бацманова. Цар шоай къамаьлаш хеталир пхе шера план ханал хьалха кхоачашъяра де дезараш, къахьегамхой культурно-бытовой хьалаш тоадара, кагирхошта кхетам балара дешашта.

Доккхийн чоалханеи да района къахьегамхоша тІайийца социалистически декхараш. 1970 шера 7 ноябрь тІакхоачаш планал совгІа 30 млн. сома маьха продукци арахеца, къахьегама овсарле 35 процент лакхъе дош деннад цар. Из лоархІаме декхар кхоачашдара наькъаши района экономика кхы дІахо дегІайоалаяра тороаши белгалйоахаш йола резолюци тІайийцар делегаташа.

Конференце къамаьл дир КПСС Нохч-ГІалгІай обкома хьалхарча секретара нов. С. С. Апряткина.

Конференце хержача, кердача райкома организационни пленум хилар. Парте райкома секретаралла хержар В. М. Ляпина, Н. Ф. Осипенко, Б. И. Оздоев.

М. АУШЕВ.

ДЕЗАЧА ДЕННА СОВГІАТ

Дикача къахьегама совгІаташца накъабол шоай энергетика ден «Грозэнерго» предприятей болхлой. Укх юбилейни шера № 3 йолча теплоэлектроцентрале болх бе дІайолаелар 50 эзар киловатт низ бола шоллагІа керда турбогенераторн сахьата 320 тонн пар йоаккха № 2 йола агрегати.

Къилбаседа Кавказе эггара хьалха 1928 шера Грозне хьалйир хьалхара теплоэлектроцентраль. 1952 шерага кхаччалца низ болашагІа лоархІар из. ХІаьта цу шера хьалъяьча № 2 йолча ТЭЦ-а низага кхоачаш-м хІанз укх хана а тІехьа яц цхьаккха теплоэлектроцентраль.

ХІанз вай республике йиъ ТЭЦ, Малхбузени Малхбоалени электрически сеташ, центрально-механически завод я. Энергетически базаца цхьана чІоагІъелар цун кадраш а. Дукха ба укхаза хьинаре къахьегарча сий даьккха тайп-тайпара профессеш йола болхлой. Царех ба № 1 йола ТЭЦ хьайийллача хана денз къахьегаш хьавоагІа Ленина ордени «Знак почета» яха ордени енна котельни цеха слесарь А. Г. Байсунгуров, турбаш хьаеча цеха начальник М. Ф. Зайцев, машинист А. С. Коннов, кхыбараш а.

ХІара бетта тІеххкхоачашъю цар йовхали электроэнергии яккхара план, лохбу продукцега дІабода мах, кходу доагор. Балха юкъе керда техника яхьарои керттерча теплоэнергетически оборудованеиа реконструкци яроиторо хилийтар электростанцей балха овсарле лакхъе. Иштта хьинаре къахьегарах торо хул вай республика энергетически база рузкъа совдаккха.

Х. СУРУДЖАНЦ.

Советски Украина 50 шу дизарга

УКРАИНА—СЕЛХАН, ТАХАН, КХОАНА

Алексей ПОЛТОРАЦКИЙ, писатель

Дийна гордовой хIанз а дагавоагIаш болча нахах ва со се. Сона сайна бIаргадайнад. Цун императорски Возалле паччахьа Николашка юхадилла Iы долаш йолча файтона тIа а вагIаш Бибиковски бульваре — графа Бобринскена дегIа памятник даьгIача моттиге хIанз Киеве хиннача эгтара хьалхарча советски коменданта Никола Щорса егIа говра баьречун статуя ягIача, хIаьта нийсса дехьа оагIорахьа иттазза вIаштIардаь модернови цIа хьалъеттача гIолла дIаводаш хиння. Цу хана Шевченко бульвара йIоаххала михаш ягIар. ТIом болча хана гитлеровски захватчикаша тийна дIаяьхай уж. Цхьабакъда, Киев мукъаяьккхачул тIехьагIа гаьнаш юха а дIаегIай, шовзткъе итт шу хьалхагIа цига яьгIарел лохагIа, яц уж.

Киевски улицашка гIолла дIаводача хана дагаух: хIанз Чкаловски йолча, хьалха Столыпински олалаш хиннача улицагIа хьал хIехьашка болхаи лаьттача деникинцашта дов даь пулемет латтар дIарча балкона тIа. ХIаьта дIарча цIен тIа 1918 шера артиллерийски пхорч деттаденна лераш я. ХIанз культура Министерство йолчча метте оятаенна лаьтта кирпишк дIайоаккхаш цар тхо дукха ха йоацаш. Крещатика аьрда оагIув аьтта оагIол лакхагIа ба, хIана аьлча фашистски оккупаци йолча хана чухерцадаьча гIирсий гувнаш тIа хьалдаь да цигахьара цIеноаш. Иштта хьадаьхкад гIаина тIехьа гIа боахаш...

ДIадахар дерригa а ах бIаь шу мара дац, хIаьта событеш — бIарчча исторически замаш. Бера хана хиннача хIамаех моллагIа а цаI хьадагалаца гIерт со керда революционни зама хьатIаяр кхычарел дикагIа цо хьахьокхаргдацар хьогI аьнна хеташ. ДагадоагIа мотт сона.

Из я Крещатик. тIанкI аьнна нахах хьалйиза. Цу тайпара из, хетаргахьа, цIаккха а хиннаяц. Мича бахаб тротуарашка гIолла дийнна, министра Столыпина дегIа даьгIача, цо революционерашка аьнна «Шоана сийлахь-доккхий хувцамаш деза, тхона сийлахь-йоккха Росси еза» яха дешаш тамаца тIагIолла яздаь хиннача памятникага хьийжараш, мича яхай йийсача хьамча чархаш тIара «лихачаш» а кхаь чарха тIара беламе автомобилаш «циклометаш» а, дIаьха мекхаш а наьха тIа гIолла Iоуллаш цIе иза а долаш вола городовой.

Из долла хIама революце нув хьекха дIалаьккхад. Октябра деношка Крещатике бIаргагуш кортош мара дацар. БIаьш эзараш болча наьха, цIагIа багIа са ца а тувш арабаьнна хиннача дуккха а дукхагIа болча Киеверча наьха кортош. Исторе йоккхача проспекте арадаьннад халкъ шоай низашца, шоай кулгашца из хьакхоллар дукхьа.

ХIанз тайп-тайпарча городашка шера шозза гу вайна къахьегамхой демонстрацеш, телевизорага гIолла хьеж ЦIеча майдан тIарча парадашка. Ше массаза а долчча тайпара да гIулакх. ХIаьта цу хана, ах бIаь шу хьалхагIа, улицашкарча демонстрацей, йоккхийча митингий, дукха ха йоацаш а тIехьа «Кхаьнел совгIа саг ма гуллулва!» аьнна приказ хиннача моттигий сурташ — бIарга ца дайна тайпа гIулакх, халкъ бокъонца сомадалара символ.

Вай дегIадахкара цифраш массанена йовзаш я, дагайохийта эшаш дац. Советски Союзе, белгтала аьлча Украине, металл, кIор, электроэнерги массехк иттазза дукхагIа йоаккхаш хилар, иштта дукха газеташи журналаши арахецаш хилар, прокатни станерча болхлочун е комбайн лехкача колхозхочун къахьегама овсарле сенна нийса я.

Цхьа лоадам боашаш я аьнна хеташ йола, гIорваьнна вIалла а воацача цхьан сага биографеца ювзаенна факт йоалаергья аз: Киеверча Октябрьски революце улица тIа цагIача цIен дворниках лаьца. Из хинна башха дукха ха а яц. Дворник балха дIайийцача хьалхарча дийнахье а денз из бага вахар цу доккхача цIагIа бахача берригача наха. Из мара кхы дувцаш хIама дацар. ХIаьта дворник «гIорвалар» укх бахьанах хилар: цкъа цхьа список дIа а еина квартирашка гIолла чакхвала аьнна из вахийтача хана, цо эгтара хьалха шийна нийсъеннача квартире дIачуваьлча, аьннад: «Шоай тайпан цIи мича латт а хьеже, кулг яздела. хIана аьлча «из хьалаха ховргдолаш дийша вац со!».

Нагахьа санна дворника ше чагарг яьнна цамогаш ва е Бетта тIара Iочувесса ва аьнна хиннадаларе, сел чIоагIа теркал ца ве а мегар из. Дийша вац?! Бакъдар аьлча, аз айса а кхетадацар из мишта нийсденна хила тарлургда, гучох, тIемах даьннача зуламех цаI дар из. ЦIаьхха хьалхашка этта из тамашийна дош дийцар райисполкома президиуме, цунна хьехи цу сахьате хьехархо оттавир. Йоазув-дешар ца ховш вола саг хиларах, харц ца лийча, просвещене Министерствага хоам бир, из ваьхача юрта комисси яхийтар йоазув-дешар ца ховш вола саг цига хьал мишта кхийнав ха аьнна. Йоазув дешар ца ховш вола цхьа саг—из а нийсденнадар ах бIаь шу хьалхагIа виънех кхоъ е деша я, е язде а ца ховш хиннача республике.

Хургдолчун уйля еш, поэта Маяковске яьхад, цхьа ха йоагIаргья ер дешаш адамленна дицленна: «кхахьпал», «кхайкор», «блокада». ХIаьта вай кагирхоех «Осрам», «Зингер», «Кодак», «Ундервуд», «Фордзон», «Катедпиллер», уж тайпа кхы а бIаьш дешаш довзар малав. Кхы юха юкъедоагIаргдоацаш дIадахад цхьан хана шерра леладеш хиина, шоай продукцеца ахколониальни паччахьа Росси рынкаш хьалйиза лоаттаьяча кхыча мехкий капиталистий тайпан цIерех хьахиина уж дешаш.

ХIанзарча кагийча наха хой, кхыметтел киевски улица тIа, хIанз Карл Маркса цIи йолча улица тIа тоха брусчатка паччахьа хана гаьнарча Швецера бенилга. Украине, Киева юххе хьашт-мелд башха-дика кхера баккха моттиг хиннаяле а!

Безаме мел доаца хIамаш дицлуш хул сага. «Нагахьа санна уж дицлуш ца хилча, — яздаьд академика Павлова, — дерригa адам эгIадаь хургдар».

Цхьабакъда, долаш да диц а даь юкъера дIадалийта мегаргдоаца хIамаш. Дицдалийта мегаргдац революци халалехьа мехкара халкъаш мел чIоагIа тоIадаь доахкадаьд, — из дагалоаттадеш хилча мара ваштIехьдаргдац ах бIаь шера Советски мехко сийлахь-йоккхачеи эшаергйоацачеи Ленински байракха кIал а этта хьабенача наькъа мах беи из кхетабеи, вай малаш хиннад а хIанз малаш да а ха.

Украински меттала язду аз е мугIарч. ХIаьта цхьа ха яр наьна меттел Украине, уйла ел ваш,— французски мотт лебе безаш. Уж дешаш даьсса ца хилийтар дукхьа исторически факт йоалаергья аз: хьалха хиннача Купечески собране (хIанз столични филармоне Колонни зал) Кошица кулгалдеш хиннача хоро оттадаьча концерте французски меттала мара даха мукъа лацар украински халкъа иллеш, хIана аьлча украински мотт, паччахьа министра Валуева циркуляро яьхачох, хинна а бацар, ба а бацар, е хург а бацар. Юкъ-юкъе украински меттала арадувлаш цхьа газет мара дацар, моттигерча буржуазе Вестник из хиннадоллашехьа а: «Рада» («Совет») е «Нова Рада» («Керда совет»). Наьна меттала книжка эца йиш йолаш дацар, хIана аьлча Киевера украински меттала яздаь книжкаш дохкаш хиина, алхха цаI мара йоаца тика книжкаш ийдераштa хьайийла латтачул дукхагIа дIакъайле латташ хулар полицейски кIув тIа а тоIабаь. ХIаьта хIанз наьна меттала произведенеш кхоллаш писателий Союза ворхI бIаь совгIа член ва. Миллионаш экземпляраш арахец тхачига книжкаш. ХIаьта доазол дехьа перевод а яь арадаьккхал украински авторий ши эзар совгIа цIи йола книжка. Тха Кобзарь ваьча дийнахьа денз 150 шу дизар дездеча Киеве баьхкар дунен литература дикагIбола викалаш, цар шоашца дера дунен тIерча дерригача керттерча меттала перевод а яь арадаьха Шевченко книжкаш. Иштта шоай меттала радиога ладувгI итташ миллионаш болча украинцаша.

20-гIа шераш доладеннача юххера хапаш дагайоагIа сона. Къамий культура чIоагIа дегIаха ха. Эзараш йолча халкъа хорашца илли даха йолаелар Украина, къонача художникийн халкъа творчестваи выставкашца тоаенна дIаэттар. Арадувла доладелар бIаьш газеташ, журналаш. Юрташкара центрашка — Харькове, Киеве, кхыча городашка тIаахха болабелар кхетаме итташ къона писателаш. Царех дукхагIа барий юххьянцара образовани мара яцар. цхьабараш духхьашха баьхка а бар йоккхача городе, цхьабакъда, эгтара дикагIа язде ховш хиннараш уж бар. Тычинах, Рыльскех, Семенках, доккхагIча ноахалерча кхы а цхьан-шин литераторах дIаккхийтар къонача украински советски литература хьалхарча ноахала сийле яьккха бола дукха керда писателаш. Царех бар Головко Андрей, Бажан Микола, Шкурупий Гео, Сосюра Владимир, дуккха кхыбараш.

Лакхе аз хьоахайир французски меттала мара иллеш даха мукъа ца луш хинна Кошица хор. ХIаьта хIанз дувца безам боагIа украински литература деятелий группа дукха ха йоацаш Франце яха хиларах. Из визит «Франция—СССР» яхача общества оттадаьча Украина Деноштца ювзаенна яр, цу ханна тха республике а оттадаьдар французски культура Денош.

Дика тIехьа доацаш во дагIац аьнна хийтар сона. Кошица хористаша цу «начальственни» приказах кIезиг-дукха пайда ийца хила мег. бIаьш французски дешаш а Iомадаь. Оаха, цар тIехьенаша, тхоай наьна меттаца цхьана французски мотт а Iомабу школашкеи институташкеи, хIаьта, хетаргахьа, знанешка диллача иллеш лаьхача тхоай дайл хьалха а даьнчад. Кхымел дар дIадаьлча а, тхоах дуккхачарна хов Иогон Торезеи мотт.

Цу хана, цига дахача хана, везаш хьаьша тIаэцаш болча фусам даьштa оаха дийцар хьалхарчеи таханарчеи Украинах. ДIаяхача баьдеча замалахьа тхоай кара хиннача а хIанз кара долча а хIамаех!

Хьалха дIаяхача хана Анна Ярославовна йигай паччахьа Генрих 1-чо. ХIаьта хоза мехкарий дукха бахача мехка паччахьа Киевера шийна сесаг харжар а ма дий цхьа маIан долаш.

ХIаьта фуд тахан тха доалахьа?

ТIаккха цигга дувца доладелар тхо, территорега диллача Франци миссел йолча украински республиках, социалистически общества хьалашка тхо тхоай мехкарий хозалах доккхал даь Iеш ца хиларах. Масала, Донбасcерча цхьан Лугански областа шахташа Франце ерригача шахташа миссел кIор лу. Цар мехкарчул дукхагIа чон, болат, баьде бесаш дола металлаш, прокат тханцига йоахаш хиларах; свеклах шекар даккхарга диллача оаха дунен тIа эгтара хьалхара моттиг лоацаш хиларах; бахача нахах хIара эзар сага лоархIаш тханига массови цхьа библиотека, США-рчул кховзткъе иттазза дукхагIа хиларах.

Оаха дийцар тхоай культура мел лакхъеннай. Вайна хов, Iилмаи коммунизмана лард еллача Карл Марксана французски уйланхоша марксизма теорена керттерча хьастех цаI беннилга. Вайна бовз Франце сийлахь-бокха писателаш, доккхал а деш ала йиш йолаш да вай, украински меттала перевод а яь арадаьха Виктор Гюгои Жюль Вернаи книжкаш кхыметтел французски меттала дарел а дукхагIа хилар. Тха хьаьший гIадбахар тха делегацена юкъецар мехкара ваьннача цIи хезача писатела Роже Мартенадю Гара творчества материалах пайда а эцаш, французий меттала аьлча, магистерски диссертацена защита яь, Iилман болхло йолаш кхалсаг я аьнна оаха хоам бича.

Из дар нийссарчар нийсарчарца даь къамаьл, тхо нийссардараш да тха халкъо кхыча советски халкъашца цхьана суверенность яьккхандаь а ший культура паргIатта дегIаккхувала цунга торо хиннадаь а.

Гоама болаш дагаух цхьанахьа доазол дехьарча мехкашка хьулалуш лела, революцеи дунен шоллагIа тIом лаьттача хана теннача Советски Эскарои вай лаьттан тIара араккхайса украински халкъа хьашт боаца «защитникаш».

Вай мехка дерригача халкъашца цхьана самодержаве Iазап шийна тIера дIаккхесал украински халкъа хьашт боаца «защитникаш».

Вай мехка дерригача халкъашца цхьана самодержаве Iазап шийна тIера дIаккхессад украински халкъа лелхабир из паччахьа Iазап кхычунца — къамах йолча буржуазе Iазапаца хувца гIийрта «тхоай» предателаш. ХIаьта Коммунистически парте кулгалдеш йолча советски республикай дезала юкъе шийн дегтIала уралттад украински халкъ. Цун низ, цун суверенность холу дIадахача шовзткъе итт шера лакхача гув тIара хьежа хьалхареи хIанзареи украински лаьтта вIаши нийслича. Цу гув тIара гоама болаш хьежа дог доагIа националистически подворотие карликашка, паргIатдаьнна, гIабаш легадаь, низ бола халкъ «кортамукъа даккха» беханза эттараша.

Берригa вай Советски мохк а тхо, украинцаш а, шоллагIча ах бIаь шера чу деннад. Бехказло йоацаш даьсса хабар хургдар. дIахо морх йоацаш алхха сийрда деноаш ухаргда советски лаьттанна, ерригa халонаш тIехьашкахьа йисай, вай кхерамзле тешаме я, ерригa проблемаш къоастаяь яьннай, сакъердилгеи коммунизма гаьн тIара хозлен сом гулбелгеи мара кхы вай де хIама дисадац аьлча. А, вайнеи советски наьха кердача ноахалаштеи яздаьд дIахо дегIаахара, толамий, хIаьта цкъаза аьттув ца боалаш а, дIахорча къахьегама хьинареи кердача коталонийи бIаьха наькъ белга.

Шовзткъе итт шу даьккхад вай, царех ахенел кIезигагIа дараш мара маьрша гIирсаш хьалдарга дIадахийта йиш ца хулаш, хIаьта вокх юхедисача шерашка тIом банза ца доалаш а бохабаь боахам тIом сецачул тIехьагIа юхаметтаоттабе безаш а хиннад вай. Вай социалистически бар бовцар, кхы цхьаькха малагIа мохк ба селлара сиха йоккхий заводаш, электростанцеш юххье денз юха хьалъе, керда городаш яхка, селлара доккхий дика хувцамаш де могаргдар. Селхан санна, тахан а къахьегама хьинарах тоаденна а къахьегеи мехка оборона чIоагIъеи кийча а долаш дезду оаха Октябра шовзткъе итт шу дизари хьамсарча Советски Украина шовзткъе итт шу дизари.

Лоацца аьлча, из я оаха даьккхача шовзткъе итт шера лард. Берригача Советски мехка а тха хьамсарча Украина а селхане, тахане, кхоане.

Украински метталара яь перевод. (АПН).

СИХДЕ БАЛХАШ

АргIанара культураш чуийца а, гуйран ялат дIадийна а, зябь аьха а баьнна, хIанз 1968 шера бIаьстан юкъе кхашка дергдолча балхашта дика кийчо а яь накъабаха лаьрхIа ба «Ермоловский» совхоза механизатораш. Шерра яьржача социалистически яхья юкъе а баха, цар шоашта декхар тIайийцад юртбоахама техника шийн ханнахьа а дика а тоаяь яккха аьнна. 41 трактора, 34 автомашина, 21 комбайна, 29 культиватора, 27 сеялкана, 27 нохара, дуккхача кхыча механизмашта ремонт е езаш болча царна тIалаттар доккха декхар да. Из кхоачашдара шоай хьинар ца кходеш къахьег говзача механизатораша.

Къаьстта белгалбаьнна дика болх беш ба механизатораш Саламов Салаудин, Айгумов ИсмаIал, мотористаш Амаев Хьамид, Итаев Махьмад, кхыбараш. Техника кийчъяра механизатораштa доккха новкъостал ду говзача токараша Лебухов Федора, Гадаев Хьусейна, Саидов Iаддал-Хьамида.

Лакха я аьшкапхьарий Удиев Вахий, Абдулкадыров Оалхазара къахьегама овсарле. Цар жIовнийи нажаргийи тата бийсанна дикка ха яллалца дижац. Цар яь оатхал фабрике яьчул эшашагIа хилац. Хозахета алац механизатораша «Вахийи Оалхазарийи кулгаш дошо да». 1,5—2-зза кхоачашъю цар шоай балха норма. Царна нийсса дика къахьегаш хьабоагIа слесараш Ахмадов Ваха, Эльмурзаев Салаха, электросварщикаш Багишев Абдурашид, Арсамаков Хьамиди Вахьиди.

Ала дезаш да, шоай низи хьинари ца кходеш хьаьнала къахьегаш болча механизатораштa цхьадолча хIамаша новкъарле еш хилар бахьан долаш ремонт хийцца дIа ца йодилга.

— Са трактор ремонте дIаоттаяь бутт баьнниб. — йоах тракториста Бакараев Iабдиса, — цхьабакъда, вIашагIъяьккхача тайпара латташ я из цунна эшаш йола оатхалаш ца хилар бахьан долаш.

— Со а ва иштта оатхалаш ца хиларах болх бе йиш йоацаш лелаш, — йоах совхоза цIи хезача тракториста нов. Магомадов ГIайрбика, — эшаш йола оатхалаш хиннаяларе тхо хIанззе довргдар ремонт яь. ХIанзчул башха кхы торо а ца хуле ремонт а ца йойя, хала да ремонта йола квартальни план кхоачашъергья ала.

Я. ЦУЕВ.

ГIИШЛОШЪЕРАШТА ДЕКХАР ТIАДИСАД

Юбилейни шера хьалъяь а яьха, Грозненски химически комбинате, нефтемаслозаводе, Вознесенски газобензинови заводе, кхачан машинашъяра заводе, Грозненски № 3 йолча ТЭЦ-е, Назранерча трикотажни фабрике дуккха йоккхий промышленни объекташ эксплуатаце дIаяла езаш бар республика гIишлошъераш.

ГIишлошъераша дика къахьийгад Главнефтеснаба объекташка, эксплуатаце дIаеннай йIаьха магистральни мехкдаьтта провод, Грозненски № 3 йолча ТЭЦ-е болх бе болабалийтаб низ бола яй, ханал хьалха, планаца йоацаш эксплуатаце дIаеннай турбина. Цхьабакъда, массанахьа а латтац гIулакхаш иштта дика. Дуккхача йоккхийча лоархIамерча объекташка юкъагIъяьхай уж эксплуатаце дIаялара ханаш. Цу тайпарча объектех да Шалински шекара завода, нефтемаслозавода очистной гIирсаш, кхыдараш. Лохача темпаша хьалъю укх шера 4-ча квартале хьалъяь яха езаш йола кхы объекташ а.

КIезига пайда эц цу гIулакха дIахийцача ахчах, геттара мела лел гIирсаш хьалдезга. Царех я хьахийнача ахчан 58 процентах мара пайда ца ийца Вознесенски газобензинови завод, пищевой машинашъяра завод — 65 процентах, слюдиной фабрика — 23 процентах мара пайда ийца боаца.

Къаьстта чIоагIа оарцагIдовла дезаш во лел Назрановски трикотажни фабрикеи Шалински цементни заводи хьалъелга.

Масала, гIишлой материалий промышленноста Министерства цементни завод 1960 шера май бетта хьалъе йолаяьй, хIаьта хьалъяь яккхара оттаяь ха 3 шу мара йоацашехьа а, из хьалъеш латта хIанзле а 7 шу совгIа ха я. Из хьалъе аьнна хьахийцача дерригача ахчах цу юкъа пайда ийцар 30 процент мара дац. Цу ахчах пайда кIезига эц 1967 шера а. Укх шера хьахийцача 990 эзар сомах хIанзалца пайда ийцар 118 эзар сом е 12 процент мара дац. Ахчах хIанзчул сихагIа пайда эцаргбоацаш бале, кхы а 10—15 шу ха езаргья завод хьалъяра, хIаьта из завод хьалъярга хIанзалца дIадахийта массехк миллион сом ахча пайда хьа а ца луш, латтаргда.

Цу тайпарча хьал тIа я хьалъеш латта Назрановски трикотажни фабрика а. Планах 3 шера хьалъяь яккха езаш яр из объект. ХIаьта 1962 шера денз хьалъеш латташехьа а, цун сметни мах дIабаха бала хIанз а гаьна ба. Ахчах пайда кIезига эц 1967 шера а. Укх шера 11 бетта цу объекте пайда ийцар 667 эзар сом мара дац, декабрь бетта пайда эца безар 170 эзар сом да. Цкъа санна дуккхаза увтта а яьй, тIехьа а яьхай трикотажни фабрика эксплуатаце дIаялара ха, хIаьта хIанзчул сихагIа из хьалъергйоацаш яле, 1968 шерага а йоаккхаргья.

Подрядни организацеша во ду лоархIамегIара объекташ хьалъяра балхаш. Шоай ресурсаш эгтара хьалхарча аргIанна хьалъяь яха езача промышленни объекташта тIаерзаяц цар, цудухьа цхьа бахьан доацаш дац цхьаццайолча лоархIамерча объекташка лакхача квалификацех бола болхлой чIоагIа ца тоъаш а эшача болхлоех болх бераш 12—20 процент мара а ца хилар. Цунна теш ду укх тайпарча факташа. «Грозпромстроя» треста СМУ-3 11 бетта план бIарчча хьаийцача 50 процент мара кхоачашъьяц, цу даькъе Шалински цементни завод — 12 процент; цу треста СМУ-11 ерригача объекташта 11 бетта план 104 процент кхоачашъяьй, хIаьта лоархIамегIарча мединструментий заводе 24 процент мара яьи. ЛоархIамегIара объекташ хьалъяра балхаш во ду кхыча подрядни организацеша а.

Геттара мелача темпашца лел юрта боахама эша объекташ хьалъелга. Юрта боахама объекташка капвложенеш дIаяхийтара шера план 72 процент мара кхоачашъяьц. Шу чакхдала кIеззига деноаш мара дисадац, хIаьта гIишлошъерашта юрта боахама къахьегамхой декхар тIадисад.

Масала, декабрь бетта 1,7 эзар бежана лаьрхIа помещенеш — шера планах 30 процент, 9,2 эзар коа тIарча оалхазараштa лаьрхIа помещенеш — шера планах 31 процент, 4 эзар устагIанна лаьрхIа помещенеш — шера планах 40 процент эксплуатаце дIаяла езаш ба гIишлошъераш. Цудухьа цхьа бахьан доацаш дац керттера фондаш эксплуатаце дIаялара шера план 1967 шера план 11 бетта юрта боахама предприятешка 49 процент мара кхоачаш ца яр.

Алхха 1967 шера 11 бетта юрта боахама предприятешка хьалдаьдаханза долча гIирсашка дIадахийта ахча, вешта аьлча пайда хьа ца луш сеца латта ахча 8,5 миллион сом совгIа да.

Юртбоахама объекташ хьалъяра балхаш во ду подрядчикаша. Юрта боахама лаьрхIа объекташ хьалъяра подрядни балхий программа цIаккха а ханнахьа кхоачашъеш яц, хIаьта объекташ эксплуатаце дIаялара ханаш даим юкъагIйоах. Масала, юрта боахама объекташкарча подрядни балхий цхьайтта бетта план республика бIарчча хьаийцача 90 процент кхоачашъяьй, цу даькъе «Чечингсельстроя» тресто—78 процент, № 131 йолча гIишлой-монтажни поездо — 91 процент, «Грозхимнефтестрой» тресто — 92 процент. Юрта боахаме гIирсаш хьалделга тIехьадусаш хилар хьахьокха йиш я «Чечингсельстроя» трестах лаьца масал доаладарца. 1967 шера паччахьалкхен планах 3 эзар бежана лаьрхIа помещенеш хьалъе езаш яр из трест, хIаьта 11 бетта цо эксплуатаце дIаеннац цхьаккха а помещени, зернохранилищаш хьалъяьхара план 25 процент мара кхоачашъяьяц, эксплуатаце дIаеннац 10 эзар кIорига лаьрхIа цыплятник.

Къаьстта кIезига кхоачашъяьй республика колхозашта деча подрядни балхий программа.

Подрядни организацеш ерригаш а цхьана хьаийцача цхьайтта бетта план 66 процент кхоачашъяьй. План кхоачаш ца яьча организацеша де дезаш 598 эзар сома маьха балхаш дисад.

Къаьстта кхерамеча хьал тIа ба республике чуIе цIенош хьалдара балхаш. Уж хьалдара шера план 51 процент кхоачашъяьй. Дуккхача организацеша шера планах цхьаккха цIа хьалдаьдаьккхадац. Царех я «Грознефтехимзаводы» яха объединени, 7-ча треста МУС; мединструментий завод, МООП-а СМУ дукха кхыяраш.

ЧуIе цIенош хьалдара балхаш во ду подрядчикаша. Дерригаш а дIалаьрхIача декабрь бетта эксплуатаце дIадала дезараш 50 эзар совгIа квадратни метр чуIе моттиг йола цIенош да.

ЧуIе цIенош хьалдара шера план ах а кхоачашъьяц ПМК-557, ПМК-101, ПМК-932, ПМК-4, «Грозпромстрой» треста СМУ-2, «Грознефтехимпромстрой» треста СМУ-1. ЧуIе цIенош хьалдеш йолча 22 организацех шера план кхоачашъяь 5 организаци мара яц.

Цхьабакъда, чуIе цIенош хьалдаь дахара план кхоачашъяра мел эша торонаш йолаш яр гIишлошъеча организацей. 1967-гIа шу доладуш чуIе цIенош хьалдара дика торо йолаш яр подрядни организацеш. Масала, шера план кхоачашъяра мел эша торонаш йолаш яр «Грозпромстрой» трест 1967 шера 1-ча январе, хIаьта чуIе цIенош хьалдара 11 бетта план 61 процент мара кхоачашъяьяц цу тресто. Иштта дика торонаш йоллашехьа а, шоай планаш кхоачашъяьяц «Чечингсельстрой» тресто, СМП-131, МООП-а СМУ, кхычар.

Республике чуIе цIенош хьалдара доккхий кхоачамаш долаш я 4 шу хьалхагIа болх бе йолаенна цIенош ду комбинат. Цун проектни мощность шера 44 эзар гаргга квадратни метр чуIе моттиг йола цIенош хьалде дезаш я, хIаьта из хIанз а шийн проектни мощностага дIакхаьчаяц, шийн йолча торонех ахаш цIенош хьалде а вIаштIехьдалац цун цхьанна шера.

Геттара во лел деша даха ха йоацача бераштa учрежденеш хьалъяра балхаш. 11 бетта 750 бера моттиг йола берий бешамаш хьалъе езача метте, хьалъяьраш яц 50 моттиг йолаш мара. Деша даха ха йоацача берий учрежденеш хьалъяь яьннац «Горскнефть» НПУ, «Электроприбор» яхача заводе, юрта боахама предприятешка.

Цу даькъе а шоай декхараш кхоачадеш бац подрядчикаш. Деша даха ха йоацача бераштa планах 280 моттиг йола учрежденеш хьалъе езаш хиннача «Грозпромстрой» тресто хьалъяь яьккхаяц цхьаккха а учреждени, уж гIирсаш хьалдара подрядни балхий план 53 процент мара кхоачашъяьяц цу тресто, «Чечингсельстрой» тресто — 35 процент.

ЮкъагIъяьхай город Гудермеса школа, город МалгIабике школа-интерната коа тIара хозслужба эксплуатаце дIаялара ханаш. Уж гIирсаш подрядни способагIа хьалдеш да, хIаьта подрядчикаша материальни къахьегамеи ресурсаш цу лоархIамеча объекташта тIа ца а ерзаеш, хIанз уж тIехьаялара бахьан да болхлой низ а цхьайола гIишлой материалаш а ца тоъар.

Юбилейни шу чакхдала кIеззига деноаш мара дисадац, цудухьа хIанззе а денз шоай дерригa низаш оарцагIдаха, юбилейни шера декхараши заданеши сийленца кхоачашъергйолаш ерригa ресурсаши торонаши тIаевзае еза йистеяха лаьрхIа лоархIамегIара объекташ хьалъяра.

М. ВИННИКОВ,
Нохч-ГIалгIай Статуправлене капитальни гIишлош яра отдела начальник.

НАЬКЪА ЮХЬ

ЙIайха, сийрда я «Красный молот» завода цехе. БоарамагIа болх бу станокаша. Царех цхьанне тIа IотIайийрза йоалл хозача дегIара кхалсаг. Ярославцева Рая я из. Еррига уйла тIаяхийта хьеж из ше хьаеча оатхалга. Кадайи нийсеи лел кулгаш. Ленински комсомола 50 шу дузача денна сийна вахте а этта задани 120—130 процент кхоачашъеш хьайоагIа из укх деношка.

Дукха деш Раяс шийн балха говзал лакхъяра. Заводской библиотеке бийса кIоаргъялалца ягIа из книжка тIа. Цо дика кхетаду училищера знанеш хьалхара гIа мара боацилга.

Цул совгIа салаIа а хов къонача йоIа. Дукхадеза кино, иллеш, ше а доах уж. Цар совбоаккх вахарцара безам. Художественни самодеятельноста балха юкъе хьинаре дакъа лацарах завода администраце Раяйна еннай Хоастора грамота, хIаьта иштта баркал кхайкадарца белгалъяьккхай балха тIа толамаш дахарах а.

Дика дIаболабаьб Ярославцева Раяс шийн къахьегама никъ.

В. ИВАНОВ.

Ивано-Франковски область. Советски Iаьдал латтача шерашка пхи эзар гаргга художник арахийцав Косовски прикладной искусства училишо. Цу дешара заведене кхебаьраша болх бу мехка массе мIинге.

Къона художникаш кIезига биеабац Косове болх бе а. Опыт йолча гуцульски мастерий кулгалца цар хьаю керамически дахчани хIамай керда шоай тайпара хIамаш, кIувсаш.

СУРТА ТIА: Косовски художественни мастерской керамик Вербивская Надежда училище йистеяьккхача Лещинская Александрас яьча хIамашка хьожаш йоалл.

В. Миговича сурт. ТАСС фотохроника.

ИЗ ДА КЕРТТЕРДАР

МалгIабика района юртбоахама производственни управлене чуйоагIача «Кавказ» колхозеи «Ингушский» совхозеи боагтIача тайпара пайда эцац минеральни удобренех. Паччахьалкхено боахамашта лоаттаю ерригa удобренеш кхашка дIатовсарах доаллаш дац гIулакх. ХIара боахаме йолаш я агрохимически картограммаш, хIара 5—10 гектар йолча кхай участкашка минеральни удобренеш товсара рекомендацеши, цу участкашка хьалхагIа дIайийна хиннача культурашка лаьттанца питательни веществаш яхкареи, дIаювча культурашкеи хьежжа удобренеш товсара боарамаши. ХIаьта гIулакх хIанз сенах латт аьлча из латт, боахамий агрономаша, кулгалхоша цу лоархIамерча «хьехамех» боагтIача тайпара пайда ца эцарах.

Боахамий специалисташа йоагIа теркo яц органически удобренеш Iалашъяраи, уж кхашка товсараи. Кхоачам хургба укх масалах. «Ингушский» совхозе 2,711 бежан, 5.500 хьакха, 7.300 устагIа ба, хIаьта хIара шера боахаме Iалаш а еш кхашка тувса удобренеш 5—6 эзар тонн мара яц. ХIаьта боахама ерригa торонаш я хIара шера 15—16 эзар тонн удобренеш кхашка товса. Цу тайпара хьалаш Iаттал органически удобренеш Iалашъяргеи уж кхашка кхахьаргеи диллача «Кавказ» яхача колхозе а. Укх юбилейни шера цар кхашка тайса органически удобренеш 2.373 тонн мара яц.

Мишта латт цу шин боахаме кхашка минеральни удобренеш товсара гIулакх? Укх шера «Кавказ» колхоза кхашка 11.414 центнери «Ингушский» совхоза кхашка 7 эзар центнери минеральни удобренеш тайсай. Цхьабакъда, аз хьалха аьннача тайпара, кхашка тайса органическии минеральнии удобренеш агрохимически картограммага хьежжа лоацаш тайсай. Теркалдаьдац цар кхашка хьалха дIайийна хиннача культураша лаьтташара хьоанал дIаяккхара гIулакх а.

Укх гурахьа дукха болх баьб «Ингушский» совхоза кхаш леладераша лаьтташка минеральни удобренеш товсара, цу даькъе гурахьа ювча культураштa азотни удобренеш товсара. 4.500 гектар кхашка 4.300 центнер фосфорни удобренеш тайсай. Цу гIулакхах чIоагIа боккха пайда баргбар нагахьа санна уж удобренеш хьалхалаттача опыта дIадеххача тайпара тайса ханнаяларе, геттара дика хьувкъаргъяр гурахьа юв культураш. Кхы а лоархIаме кхоачамбоацар да, шинна а боахаме хIанз а тIехь органически удобренеш товса бола ца балар тIадоагIача шера хургболча хьувкъама лаьрхIа. Къаьстта во латт из гIулакх «Ингушский» совхоза кхоалагIчеи йиълагIчеи отделенешка.

Нагахьа санна цхьоалагIча отделене (управляющи Хамхоев Къазбик, агроном Гандалоев Iиса), шоллагIча отделене (управляющи Гунов Iумар, бригадир Коригов БортIа), шоллагIчеи кхоалагIчеи комплексни бригадашка органически, минеральни удобренеех боагIача тайпара пайда эцарах укх юбилейни шера хIара гектара тIара 30—35 центнер гурахьа дув кIа, 19 центнер генараш кхедьдале, кхоалагIчеи йиълагIчеи отделенешка хIара гектара тIара 12 центнер гурахьа дув кIа, 6 центнер генараш, 17 центнер фуалъяьха хьажкIаш мара яханзар. Цу цифрашка хьежача а ховргда цхьаццайолча отделеней специалисташа удобренеех боагтIача тайпара пайда ца эцилга. Кхоачам бац органически, минеральни удобренех боккха пайда боалаш хилар кхетадар, парех боагтIача тайпар пайда ийбе беза.

Дуккхача культураштa чIоагIа пайдане да кхо, хIана аьлча лаьтта хьоанал лакхъярал совгIа цун цхьаццайола свойстваш а тоаю цо. Цул совгIа, цу удобренех мах тела безаш ца хиларах боахамашта экономически пайдане а я из. Цудухьа боахамий специалисташа боккха теркам тIабахийта беза кхо Iоадара а, Iоадаьчул тIехьагIа цун дикагIа йола качестваш йовлехьа из кхашка товсара а.

ТIадоагIача шера лаьрхIа тха района боахамашта 770 тонн аммиачни селитра, 783 тонн суперфосфат, 600 тонн калийни тух — минеральни удобренеш хьожаяьй Нохч-ГIалгIай Министрий Совето. Ала деза тхона хьожаяь ерригa минеральни удобренеш эшачул ах кIезигагIа йолга. Цу гIулакхо бехктокхаме бу специалисташ органически удобренеех бизза пайда эцараи, хIаьта минеральни удобренеш нийса дIаяхийтараи. ХIанзе «Ингушский» совхоза специалисташ декхарийла ба 16 эзар тонн органически удобренеш Iалашъе, хIаьта «Кавказ» колхоза специалисташ — 12 эзар тонн. Уж ерригa удобренеш тIадоагIача шера хьувкъама лаьрхIа кийчъе оарцагIбовла беза боахамашка.

Ала деза уж бехктокхаме мероприятеш йоагIача тайпара чакхъяха кхаш леладерий а, специалистий а низ кхоачаргболга, хIаьта из гIулакх дика кхоачашдича тIадоагIача шера хьувкъам дикка лакхлургболга.

А. ДАСНИЕВ,
МалгIабика района юртбоахама производственни управлене керттера агроном.

ДАЬГIЕНАШ ТОАЯРА

Московски района Карл Маркса цIерагIча юртбоахама артела даьгIенаш ядача Киргизски Ала-Тау лоамашта юхерча довкъаш тIа гIолла юртбоахама авиаце вертолеташ лийнна массехк дийнахьа. Лай тIа гIолла дIатийсар цар азотни удобренеш.

Минеральни удобренешца иштта подкормка ярах боккха экономически пайда хул. Опытно-контрольни участкай данней ларда тIа Iилмахошта гучадаьннад, хIара гектара тIара хьувкъам 6—8 центнер лакхлуш хилар. Масала, укх шера даьгIений беркат совдаккхара чотах алхха цхьан Карл Маркса цIерагIча колхозе кхы тIа а 7 эзар совгIа центнер аьла гулъяьй.

Цу колхозе вIашагIъехкай дуккха хьандаргаши дохьаж доалла баьцаши тIайола даьгIенаш тоаяра болх бергбола бригадаш. Ранцеви опрыскивателаш йолаш болча колхозхоша зенне кIотаргаши баьцаши дIайоах, йоархIех IоцIенъю даьгIенаш, участкашка моттигереи минеральнии удобренеш тесс.

Уж тайпа бригадаш болх бе йолаеннай Чуйски атагIарчеи Приисыккульерчеи кхыча боахамашка а.

Владимир НЕСТЕРЕНКО,
АПН корреспондент.

БЕРАШТА — ЭСТЕТИЧЕСКИ КХЕТАМ

Бера уйла хьалхьоае, из нийсача новкъа ерзае, цунна новкъостал де, бlарг, лерг, кхыйола маьже санна, из уйла лоархlаме эшаш хилар дlадовзийташ кхетам бала беза бера. Бера дешар хьехара чоалханерча гlулакхаца бувзаш бала беза бера луш бола эстетически нравственни хьехам. Цу ерригача чоалханерча процессе нийса лостам телаш хила деза гуманитарни предметаш — истори, географи, искусство, къаьстта художественни литература. 8—9 классашкара а ца йолаеш, 1—2 классашкара дlайолае еза цу система хьалхара юхьигаш. Иштта наькъаца мара каракхоачаргдац вайга воаш де лерхlашдар — иштта наькъаца мара хьалкхелургъяц вайга воай заманна майоагlара йола дика тlехье.

Доккхий декхараш латт советски школана хьалхашка. Массе оагlорахьа кхетам бола, коммунизм хьалъеча хьинаре дакъа лоацаш вола, ший халкъ а ший Даьхе а боарам боацаш дукха езаш вола саг, тешшаме вола материалист хьалкхеве декхарийла я школа. Шерагара шу массаза доал эргаяьле тоалу вай школашкара кхетам балара методаш, лакхлу дешархошта кхетам балара боарам. Шоаш Iомадер кlоаргга довзаш хиларал совгlа, массе оагlорахьара — физически, нравственни, политически, атеистически, патриотически, эстетически дегlабаьхка хьалкхебе беза уж.

Урус-Мартана района школашка боагlаш бола теркам тlабохийт дешархошта эстетически кхетам балара. Из кхетам балара методически нийса оттаяь беседаш яра йоккха опыт Iоаяь дикка дукха школаш я укхаза. Къаьстта аьлча, № 2 йолча Урус-Мартановски школе, № 16 йолча школе-интернате дика болх бу киносредстваша дешархошта эстетически кхетам балара. Кинофильмаша ювзаш дика дlайовзийт литературни произведени. Масала, «Бородино», «Купецах Калашниковх дола илли», «Дубровский», «Капитана йоI» яхараш санна йола произведенеш бераша дика кхетаяра хьалхе а дlайовзийтаева цу произведенешца ювзаш йола событеш, уж хинна зама.

А. С. Пушкина «Кавказ» яха стихотворени Iомаеча хана дешархошта хьокх «Военногрузински никъ» яха кинофильм. Берашта гу Дарьял, Кайшаурски къухь, кхыйола моттигаш, вешта аьлча Пушкина боккхача безамца язъеш йола моттигаш. Пушкинца цхьана бераша гобоаккх вай хозача Кавказе, бlаргагу масса Тийрк, цlимхара Арагва...

Эстетически хьехам баларах йола беседаш дика ю № 16 йолча школе-интернате. «Советски художникий творчестве В. И. Ленина образ» яха тема оттаяьй цар. Картинех лаьца кхаь циклах йола беседаш яьй. Из далехьа воспитателаша берашта Ленинах йола беседаш йир, дувцараш дийцар, стихаш йийшар. Из бахьан долаш бераша дика кхетайора картинаша хьахьувкъа Ленина образ. В. И. Ленина берара ха Iомаеча хана берашта бlаргадайтар «Ленин диъ шу даьннача хана» яха картина.

Владимир Ильичах йола картинай шоллагlа цикл оттайир бераша кхо кlира даьлча. 7-ча классе дешаш йолча йиlига дика кхетаргволаш дийцар революце баьччах. Цул тlехьагlа дийцар Циплакова «Ленин» яхеи Бродске «Ленин Смольне» яхеи картинаш.

Кхоалагlча циклах бераша йийцар «Ленини кагирхойи» яха тема. Укхаза дар «Ленин бераштa юкъе» яха Варгамова, «Ленин комсомола III-ча съезде» яха картинаш.

№ 16 йолча школе-интернате йоккха моттиг дlалоац «Патриотизма кхетам луча живописа бола лоархlам» яхача темо. Беседаш ю царга хьежжа дола картинаш дlа а хьокхаш.

Физкультура урокаш йолча хана эстетически кхетам дика лу берашта Урус-Мартанерча №№ 1, 2, 3, 7 йолча юкъерча школаша.

Районерча школаша дика ю поэзе сайренаш. Укхаза бераша еш шоаш язъяь стихотворенеш, советски поэтий вахарахи творчествахи лаьца къамаьлаш ду. Гихтlарча юкъерча школе йир советски сага культурни гlулакхех, сага вахаре музыка бола лоархlам яха а кхыйола а беседаш.

Цу тайппара, района школашка юххьанцарча классашкара деиз лакхерча классашка кхаччалца ерригача урокашка хlана лац аьнна дешар хьеххашехьа а берашта эстетически кхетам лу.

И. МУНАЕВ,
Урус-Мартана районо заведующи.

СПОРТ

«ТРУДА» ДИКАГlА БОЛА ШАХМАТИСТАШ

Городской шахматни клубе «Труд» ДСО хьалхара моттиг яккхара яхьаш дlайихьар республика низ болашагlа болча шахматисташа. Цига дакъа лоацаш кхойтта саг вар. Царна юкъе спорта мастер В. Дорошкевич, ялх мастералла кандидати ужжал цхьоалагlа разряд яраши. Тlехлика хьокхамаш гойтар яхье Дорошкевич Вадима. «Труд» ший лоlамерча спортивни общества чемпион хилар цох. Ийс ах очко я цун.

Шоллагlа моттиг мастералла кандидат волча А. Хасановга кхаьчар (8 очко), кхоалагlча моттиге ва яхье дакъа лаьцачарех эггара къонагlа вола шахматист мастералла кандидат Хаит Александр — 7,5 очко. Дlахо йола моттигаш укх тайпара екъаелар: йиълагlча моттиге Э. Райсанян, цун тlехьа Г. Карандеев, тlаккха А. Богданов. Хlаране 5,5 очко я. Р. Алимова, Б. Колодяжне, В. Мостовойя. Иттлагlа моттиг мара кхачанзар В. Катровскега.

Яхье аьттув баланзар мастералла кандидата Брюзгин Владимира а. Йиъ очко мара яц цун. Цулухьа цхьайттлагlча моттиге мара вац.

Цхьан ханна городской шахматни клубе дlайолаелар Нохч-Гlалгlайче хьалхара моттиг яккхара массови полуфинальни яхь. Хlанзле хlаране кхоккха парти ловзаьй. Массарел хьалха ба А. Мальсагови Г. Зыбини. Цар кхоккха очко я.

В. Жук-Триполитов.

ХАЙЧА ДИКА ДА ВАЙ МОАСТАГlА — КlУРЗ!

Бувцаргбар кlурз ба, массазарбар санна бола, цlен ченаш, барзкъаш, дегl бlехдеш бола кlурз! Из цун тlаlоллара, косметически свойство мара яц, цун боккхагlа бола кхерам сенах латт аьлча, из латт, кlурзо унахцlенонна зе де тарлуш хиларах. Ше мадарра дувца дезаш дола дош укх тайпара да.

Кlурз — lалаьмате кlаьда порошок я, цун цхьа грамм тlаюжаш хилча дlалоацаргья 100 квадратни метр моттиг. Йlаьхха хана гlетте лелаш а 5—7 километр гаьна дlабодаш а хул кlурз.

Кlурз эггара дукхагlа lоъ кхераи кlор, торф, мехкдаьтта доагош хилча. Цхьабакъда, из дукхагlа хилари ца хилари йоагоча хlаман тайпага хьежжа хинна ца lеш, из йоагае харга хьежжа а хул. Эггара эсалагlа йола топка хул дукхагlча хана фо дика хьалъозаш йоацача цlагlарча пишкий, цlагlарча котельней йоккха йоацача фабрикашкарчеи мастерскешкарчеи кочегаркай. Тоъал дукха кlурз феца урагlъухийт цхьайолча йоккхийча промышленни предприятешка а, паровозаша, автотранспорто. Из бахьан долаш дуккхача городийи районийи фо бlехду кlуро, овкъаро, кlурзо, газаша. Цхьайолча промышленни районаш тlа дукхьал «кlура дохк» латташ хул. Хlаьта кlурзи доми дlайийнача фон цlенал кхоалагlа дакъа йов; химически газаша бlехду лаьтта, хи lамарч, лаьттах тlайоала хlамаш йоаю.

Советски здравоохранене къовсам лоаттабу атмосфера бlехъярца. Законах цхьа кубометр феца 0,05 миллиграммал дукхагlа кlурз хила йиш яц, шийгахьара башха боккха кхерам болаш из беце а. Доагора, кlура, газий даьга даланза дола дакъилгаш чlоагlа чу а дуаш, дуккха зеннера химически веществаш йоахкаш хул кlурз, цу даькъе зуламера дестамаш хьедеш йолча бензпирена 3,4 дакъа а долаш.

Цхьан легковой автомашино 7 сахьата болх бича гlашлой лелача моттиге аракхувс 0,6 миллиграммага кхаччалца бензпирен. Керттерча магистралашкара фо мел чlоагlа бlехденнад ха хала дац.

Кlурзи цунах дlайийна зуламера хlамаши феца цхьана пеккашка йолх, хlаьта хицен кхачанцен — гийга чу, цул тlехьагlа цlийх дlа а кхийте, ерригача организмаца дlакхаст. Тамаш а яц, цу тайпара бlехденна фо йlаьххача хана чуувзаш болча наьха садоахача лакхерча наькъашта, бронхашта хранически катараш хилар.

Укх тlеххьарча 20—30 шера дерригача мехкашка дукхагlа хиннаб гортанаи пехкаштеи рак йола унахой. Малагlа да цун бахьанl Эггара хьалхарча аргlанна — каст-кастеи йlаьххача ханнеи пехкашта хулаш дола лазараш. Кlезига хилац уж бlеха фо кер чу увзари гlаьле увзари бахьан долаш. Хlанз цхьанне а шеко яц, гlаьле увзача наха 8—10-зза дукхагlа рак хулаш хуларах, хlаьта эггара кхерамегlа яраш сигареташ а я. Гlулакх миштад аьлча, гlаьле юхьеягlача муштига чу кlуреи газийи шелъяла а хlаьта кlуреи гlирен цхьадола дакъа цу чу саца а кхув, цхьабакъда, сигареташ увзаш хилча йlайха газаши кlури ше мабодда сага гортана чуи бронхашкеи бода. Йоагеш йола сигарета — из я рак хьоаеш йола веществаш хьаю ший тайпара микрозавод, цо зе ду гlаьле увзачоа даь ца lеш, цунна гонахьарчарна а.

Санитарни охрана органаша хьадехарах доми газаши хьапувца къаьстта шоай тайпара оатхалаш оттаяьй дуккхача предприятешка. Дукхагlа лакхъяьй заводашкара турбаш. Бlаьш заводаши фабрикаши газаца летае йолаеш я. Дlайоах кагий котельнеш, царна меттел централизованни отоплени юкъейоалаю. Дукха ха ялалехьа кхы цхьаькха гlа а боаккхаргба дlахьалхашкахьа — электричествана ший моттиг дlахецаргья газо. Улицаш шерагlа ю, асфальта меттел бетонни плиташ ехкаргья, дукхагlа хьаю паркаш, бульвараш, прудаш. Ший граждани унахцlенон йоахко ю Советий мехко.

Цхьабакъда, кlезига хlамаш дулургдац вайх хlеранега а. Кlурз кlезигагlа хилийтара вай массаза а дикагlа хьежа веза пишкаши плиташи йоханза йий, дийнахьа массехказза керда фо чукхетийта деза цlагlа, ара миччa бесса яле а — шийла, йlайха, тlаьда — кердача фега дукхагlа хила деза. Керттердар хlана дац аьнна да гlаьле ютилга! Пайда мара, цунах хила зе дац!

Профессор З. ГРИГОРЬЕВ.
(Санитарни просвещене Центральни lилма - тохкама институт).

Вьетнам, цун турпалаш, цун тlема гlулакхаш

НГУЕН ТХИ МИНЬ А АМЕРИКАНСКИ «АНАНАСАШ» А

Вьетнаме декабро кlезига хувцамаш ду lалама. Хьалха а санна баьццара латт листа пальмай, смоковницай, кlарцхалий бовхьамаш... Хьекхача миха цизо гаьнех хьадоаха, хlанз lажагlо-цlеча бесе дийрза банга хена гlа кхесташ гlойя лаьтта дуж. Гонахьа гlолла меллар цlелах увш lажагlча кlувсо хьеладаьд. Вьетнаме дошо гуйре эттай.

Суайхай яхача отарашкара гаьна йоацаш йолча хи lам беча моттига йlоаххала лаьттах яьча лакхача сунта тlа гlолла долхар тхо. Мугlарагlа тхона духьала lоухар дуга цlовнех етта вордаш. Юкъ-юкъе царел хьалха а бувлаш, lоухаш бар багажникаш тlа латташ доккхий тускараш дола велосипедисташ.

Щаьхха хьахезар реактивни двигателий увгlар. Ахархой, шоай вордаш наькъ-йисте а йита, наькъа шина а оагlора кийчъяьча окопашкеи сангарашкеи байдар. Тхоай «газик» латта а латтийта. пар даьр дир оаха а. Йиъ эзар метр совгlа лакха а йолаш йоагlар «Ф-105» яха американски 12 истребитель-бомбардировщик. Отарашкенна тlагlолла массехк го баьккхар цар.

Гучоагlа бомбаш етта объект хоржаш яр самолеташ. Цу тайпарча объектех цаl хилар дуга кхашка хий тlаухийта насосни станци. Американски пираташ чухьелха кийчлуш бар цlаьхха ялх эзар метр лакхера йиъ «МИГ» царна тlахьедаш. Сихъенна ювла йолаелар чехка етта йоккхий топаш. Стервятникий оагlонгахьа тlадоладелар шоаел тlехьа сийрда лераш юта пхорч.

«МИГ»-аш духхьашха тlахьелхаро американски самолеташта новкъарле йир нах боабу шоай мухь насосни станцена чукхосса. Американски пираташ, шоаш дукхагlа хиларах пайда а ийца, уж кlалйита белар. Бlаргагуш дар уж царна тlехьашкара тlаетта гlертилга.

Вlашдухьалара лира тlом болабелар сигала. Низ бола двигателаш увгlар, ракеташи пхорчи лелхар. Самолеташ цкъаза хьийде lалаьмате лакха духхьала урагlъухар, тlаккха сигалара боагlа кхера санна чухьедар. «МИГ-аш лостама а кадайла а толашагlа хилар. Уж кадай юстаръювлар «тандерчифави» ракетни залпашта, тlаккха шоаш юха тlахьелхар.

Цу юккъе гlолла цхьа стервятник юстаръяла йолаелар, шийл тlехьа lаьржана кlура кlеж а юташ. Массехк минут яьннача гlолла «МИГ-ех» цхьание тlахийца «фегара-фега» яхача класcагlара ракета кхийтар шоллагlча машина. Ала а лотабенна лаьтта чуккхийтар из. Цун пилота кхийр тlера дlакхоссавала.

Юхебисача пираташка кхы сатохадаланзар. Кlур а хийца, «МИГ-ех» дlакъаста гlерт уж. Вьетнамски летчикаш тlехьара ца боалаш тlаккхув стервятникашта, царна тlехьара тlа ракеташ а пхорч а детташ. Шоаш ма йохалу масса яйда Таиланда оагlонгахьа йолх юхейнса «Ф-105» яха самолеташ. Хьахоз цар кхашка чуйийтта шариковой бомбаш лелхаш дувла таташ.

Ахархой сангарашкареи окопашкареи арабаьлар, цар гlар айенна шоайла дуви фегарча тlемах хиннараш. Тха автомашина юхе гlолла тlехвоалаш, ха яха цхьа ахархо тхона хьатlавера. Цо, моаршал а хаьтта, цlилеторгаш йийхар согара. Аз цlилеторгий кlинг дlабелар цунга. Цlилеторгаш советски йолга бlарга а дайна, цо хаьттар: «Льен Со? Аз цо яхар бакъдеш, корта лостабир. Вьетнамца, тоlладаь са кулг бе а делла, аьлар:

— Баркал хилда шоана, советски вежарий, долла а хlама бахьан. Шун «МИГ-аш», шоана гуш махиллара, тешамерча кулгий кара ма йий.

Пасосни станцена уллув чукхийттача «тандерчифа» гаргашка хьожилга дийхар оаха. Сунта тlа гlолла кхо бlаь метр дlа а даха, шекара эрза плантацегахьа дlалестар тхо. Цига, эккхаро баьккхача кlоаргача кlоага пхон юхе ядар хурдий даьккхача металла гаргаш. Цунна гонахьа ядар лелханза йиса шариковой бомбаш. Гаргашта тlавахар кхераме дар.

Тхогара цхьа бlаь метр гаьна а хургйолаш, юстаро латтар къоанойи истийи группа. Моллагlа вале а цаl варга хьежаш бар уж. Каста гучаваьлар готтача наькъа такагlа воагlа велосипедист. Из баламах тесса гата тlорми а болаш хинна йоl яр. Велосипеда тlара lо а есса, цига лаьттача боккхийча нахах волча цхьаннена дlатlаяхар из. Из цунга цаl дувца валавелар, самолета гаргашта шелг тlа а хьувкхаш. Йоl, тlорме чура цхьа инструменташ хьа а яьха, лелханза йисача бомбашкахьа йолаелар. Цо маькара хьайоахар шариковой бомбашкара взрывателаш. Уж шоай бесага а ялх чкъор долча стабилизаторашка а диллача кхаьчача ананасашта тара яр... Кхерамза яьха бомбаш доккхача шин тускар чу ехкар йоlо. Уж хьалдизача, коромыслаца ай а дийя, гамаж-бугlаш ежача вордана дlатlакхухьар цо. Из болх беш сахьат даьлар. Из малай ха дlатlадахар тхо. Йиlа цlи Нгуен Тхи Минь яр. Гонахьа ядача юрташкарча ахархоша, дукха а езаш, «ананасаш» гулъер аьле цlи йоах цунах.

Ханой
(Телефонаца).

А. ЖЕМАЕВ,
АПН собкор.

ВАШКАНСКИЙ ВАЛАР

НЬЮ-ЙОРК, 21 декабрь. (ТАСС). Тахан lурра кхелхав Л. Вашканский — духхьашхара кхыча сага дог делла хинна саг, яхаш, хоам бу Ассошиэйтед Пресс агентства корреспондента Кейптаунера.

Тlеххьарча массехк дийнахьа тlатlа халагlа хулаш хьавснавар из, хlана аьлча, лораршта хетачох, Вашканске организмо тlаэца тигадац кхычун орган.

ЛОНДОН, 21 декабрь. (ТАСС). Луис Вашканский — кхычун дог делла хинна саг веннав «пехкашта шина а оагlора хала воспалени хилар бахьан долаш кхоачам балла садаха йиш ца хиларах». Тахан Кейптауне, Рейтер агентства беча хоамага диллача, пресс-конференце из дlакхайкадаьд кейптаунски «Хроте схюр» яхача больнице лорий группо яьча операцена кулгалдеш хиннача профессора К. Бернарда. Из валара бахьан делла дог организмо дlакъоастадар хилара тешал ду цхьаккха а тайпа клинически хьокхам гуча ца балар лерхl Бернарда.

Л. Вашканский тахан lурра, цунна кхычун дог делла 18 ди даьлча кхелхав.

ДОАЗОЛ ДЕХЬАРА

ДОШУВ ДАЬККХА АВТОМОБИЛАШИ БОЛХ БЕШ ЙОАЦА ШАХТАШИ

Малхбузенгермански бульварни прессо шерра кепабетт аргlанара керда хоам: репортераша бочала «аьрдагlвар», «вахар доагадер» аьле цlийоаккхаш вола барон Тиссен диазлагlа саг йоалае кийчвеннав. Ший хана Гитлера субсидеш тийннача, 46 шу даьннача болата треста дас хlанзле а хоам баьб хlанз ше хержар малай — 25 шу даьнна Дениз Шорто, Рио-де-Жанейрерча банкира йоl.

Саготдеш волча мультимиллионера аргlанарча «сакъердамах» дувца а дезаргдарий-хьогl, нагахьа санна цхьа гlулакх нийсденна хиннадецаре, Итт бетта ше ваьхачул тlехьагlа ший шоллагlча сесага «цабоашам» беннаб барона — 4 миллион совгlа доллар (250 эзар ахчанца, 54 килограмм цlенача дошо, Францера вилла). Цунга дисад йоалаеш деша совгlаташ а, дошо конаш а долаш йола хьалхаяргагlа хехка ши машина, цlи тlатеха самолет, Карибски форда юкъерча цхьан гlайрен тlара мраморни замок, хlаьта иштта ши леопард, lаьржа пантера, иттех жlали, хабар дувцаш йола ши попугай... Кlезиг дукха парегlча маьхах — миллионал кlеззига совгlа доллар мара ца додаш чакхдаьлар цун кхоалагlа сесаг — Фиона Уолтер, английски контрадмирала йоl йитар.

Кепайоазоно хоам бу, керда хержача нускала ах миллион доллара маьха совгlаташ кийчдаьд Тиссена яхаш. Сакъердаме доацаш хургдац из цифра цхьаькханеца нийсъяр. Массехк кlира хьалхагlа вахарга бода мах чlоагlа безбаларпа дувзаденна цхьан заводерча болхлоша Тиссенагара хьадийхар алапи бетта 20 марка лакхделга. «Соца болх бе безам боацар, — аьниад Тиссена, из хаза а хеза, — аравала мегаргва». Тlалаттача гlулакхаша — хьабе болх боацараш бебаш хиларо, — шоаш дlалехараштa тlера юхабаьхар болхлой. Хlаьта «болата барон», хьалхаяргa [illegible] ФРГ-е доккхий пайдаш доахарш, ховш мадарра, Тиссен хинна lац. Гельзенкирхенерча Дальбуш яхача шахтай дашца хlанз а чакхдалаза долча укх шера хlанзле а 2,6 миллион марка шена пайда бахьна. Мичара ух хl пайдаш? Цу хаттара жоп делар, Тиссен-воккхагlчо а санна, ший хана кхоалагlа рейх вlашагlйоллара финансировани яьча «Дойче банка» дас, компане керттерча акционера банкира Герман Абса. Акционерий собране ше къамаьл деш, Абса белгалдаьккхар, шахташ дlакъовлача хана болхлой къахьегама овсарле дуккха а дукхагlа лакхъенна хилар. Малагlча наькъаца вlаштlехьдаьннад из? Горнякашка дlакхайкадаьд: «Шахта дlакъовлар а хlаьта шоаш болх боацаш дисар а шоашта ца дезе, дукхагlа а дикагlа а бе болх». Шоай юххедиса низаш тlа а дахийта къа ца хьийгача кхы де хlама дацар шахтерий.

Хlаьта цул тlехьагlа, шахташ дlакъайлача хана, цар даьша даррегlча маьхех бехкар хьалтlабаьккха лаьтта беррига кlор (маьхаш лохде йиш йолаш дар — хlанза-м алапи дала мича дезар болхлошта). Цу тlа а, из аьттув тlеххьара бац Дальбуш яхача шахтай дай. Хlанз а пайда мича нийцаб уж дlакъовларах даьшта еннача правительственни компенсацех — 24 миллион марка.

Цудухьа цхьа бахьан доацаш дац герр Абса ший хоам укх дешашца чулацар: «Тlехьашкахьа юхахьежача, хьадда ала йиш йолаш дац вай, воаш яь решени нийса а ший ханнахьа а яьй аьнна. Горнорудни даькъера кризис дlайоаккхалургьяц кхы а массехк шахтеи рудники дlакъайлача мара».

Лакхе йоалаяьча факташа къаьгга тешал ду, купонаш лоргараштa кхыметтел экономически конъюнктура эггара аьттув боацаш йолча хана а кризис ца хилара. Цхьабакъда, ФРГ болхлоша тlа-тlа чlоагlагlа дlахойт, господаш тиссенаш шоай чотах бlаьхий хулаш хилара бала боацаш lерг ца хилар. Тlа-тlа дукхагlа чlоагlлуш латт цу мехка классови къовсамаш. Хlанз стачка е кийчлуш ба коммунальни секторера 1,6 миллион болхлойи гlулакхера нахи, Гессен яхача лаьттан тlара 230 эзар металлист (царна ба Тиссена болхлой а). [illegible]

Нагахьа санна коммунальникаша дlадехараш укх гарггарча хана кхоачаш ца дой, ФРГ городашкара общественни транспорт юхасоцаргья, гази электроэнергии хьахецаргьяц.

«Де доагlар дергда вай предпринимателашта!» — цу тайпара лозунг а долаш къахьегамхошта карагlдаьна социальни хlамаш дlадаха гlерташ хилара духьала протест еш болча болхлой-металлистий манифестаци хилар малхбузенгермански йоккхача промышленни центре Франфурте-на-Майне. 10 эзар гаргга саго дакъа а лоацаш митинг хилар города юккъерча майдан тlа. Къамаьлаш даьча ораторашa тlахьехар металлургически металлах оатхалаш ечеи промышленносте эттача халача хьалах пайда а эцаш дуккха нах балхара дlабоахаши алапеш лохдеши болча предпринимателаша леладеча гlулакхашта духьалара къовсам чlоагlбара. Болхлой-металлистий протеста митинг хилар иштта Висбадене а. Шинна а митинге дакъа лоацаш хиннараша хьакхайкалир забастовка еш болча Гессен яхача лаьттан хьамча промышленноста 15 эзар болхлочунца шоай солидарность хилар.

Классови къовсамий пlи йоае гlерташ, хьалхагlа цкъа яйза йолча способага кхувд господаш тиссенаши царна гонахьара гlозараши. Морача ун къовсамаш гlеттаду цар, шоай совгlча пайдаех цхьадола дакъа НДП яхача неонацистски парте счета тlа дlатlа а яздеш. «Нагахьа санна Таллена партена болча пайданна шоай лоlамагlа новкъостал дерий список кепатеха араяьккхача, — яздy «Индустрикурир» яхача ФРГ промышленникий газето, — вайна цу тlара кlезига корабоагlаргбац хlара школьника а бовзаш бола, сий деш лелабу боккхий хьакимаш».

Долче, истори юххье дена юхадолалу. «Мича гу шоана вайцига моастагlал дола классаш? — яхара [illegible]

А. ГУРНОВ.
АПН.

ГЕРМАНСКИ ДЕМОКРАТИЧЕСКИ РЕСПУБЛИКА. Город Галлерча «ИФА» Кароссери-верк» яхача халкъа предприяте йистеьннай реконструкцей хьалхара этап. Эксплуатаце яхийтай пхиъ автоматически конвеерни лини, серегlа хьае йолаьй «Вартбург-Турист» яхача автомашиний кузоваш (сурта тlа).

АДН-ТАСС сурт.

СЕМИНАР ЧАКХЪЯЬННАЙ

Самардийнахьа шоай болх йистебаьккхар Нохч-Гlалгlай писателий союза правлене дlахьош хиннача семинар-совещане гулбеннача вай республика къоначa писателаша. Цу дийнахьа царна лаьрхlа болх беш поэзеи драматургеи секцеш хилар. Нохчий меттала поэзе секцена кулгалдеш бар писателаш М. Мамакаев, М. Сулаев, Н. Музаев, эрсий меттала поэзе секцена кулгалдеш вар Нохч-Гlалгlай педагогически института преподаватель Юрий Борисович Верольский, гlалгlай меттала поэзе секцена — Яндиев Жамалден Ведзижев Ахьмади. Цу секце балха юкъе дакъа лоацаш бар къона гlалгlай поэташ Плиев Махьмад-Саlид, Цечоева Лида, Хашагульгов lаьла, Аушев Махьмад-Гири.

Секцешта юкъе дакъа лаьцачар шо-шоай произведенеш йийшар. Тlаккха уж йийцар.

Базоркин Идрисеи Хамидов lабдуласи кулгалдеш яр цу дийнахьа болх баь драматурге секци.

ССР КУБОК ГРОЗНЕНСКИ ГИМНАСТКАЙГА Я

Республике атта саг хургвац Грозненча № 15 йолча школе дешаш йола Турищева Людмила ца йовзаш. Селла зlамига йоллаше а (пхийтта шу мара даьннадац цун) вlаштlехьдаьннад цун спорта мастер хила.

Спорт езараштa чlоагlа дукхаезаеннай къона гимнастка. Боккхача безамца тlаэц цар цун говза выступленеш. Дукха ха йоацаш Куйбышеве яха хилар Людмила. Цига цо дакъа лаьцар Советски Союза кубок яккхара хиннача яхье. Боккха толам баьккхар цо цига: СССР-а кубок Людмилайга кхаьчай. Цун я 75 балл.

ХАОТТАМ

Тахан республике гlоллеи Грознени йоачан а йоацаш, хувцалуш морхаш хургья, къилбаседа - малхбузехьара гlаьххьа мух хьекхаргба, температура 4—9 градус шелал а йолаш хургья.

24-чен 25-чен декабре юкъ-юкъе тlера а ювлаш морхаш хургья, къилбаседа-малхбузехьара цкъаза лаьгlа, тlаккха гlаьххьа мух хьекхаргба, шоллагlча ах юкъагlа цхьайолча ханашка лоа делхаргда, цхьацанахьа дохк хургда, температура бийсанна 24 декабре 11—16 градуси 25 декабре 5—10 градуси шелал а йолаш, дийнахьа 2—7 градус шелал а йолаш хургья.

Метеостанци.

Редактор М. К. ЛЬЯНОВ.

ЛадувгIа, хъажа

РАДИО

Нохч-ГlалгlIайчен лаьттаделадерхо: 6.30 — эрсий меттала — шинарен пlаьраскан деношка; нохчий меттала—кхаьрен шоаттен деношка; гlалгlай меттала—оаршоти ерачен деношка.

Хоамаш: 6.50 — хlара дийнахьа, хlаьта кlиран дийнахьа — 7.20.

Газетий обзораш: 7.10 — «Грозненски рабочий» оршот денгара дlа мел яйкхача деношка: нохчий меттала—кхаьрен шоаттарен ерен шоаттен деношка; 8.15—«Сердало» шинарен, ерен, шоаттен деношка; «Ленинан некъ» — кхаьрен пlаьраскан деношка хlаьта кlиран дийнахьа — 8.20.

Керда хоамаш: шоаттен кlирандаенгарен дlа мел яйкхача хlара дийнахьа. 15.45 — гlалгlай меттала: 18.00 — нохчий меттала; 18.15 — эрсий меттала.

* * *

РАДИО

23 декабрь, 1967 шу. Шоатта.

8.25 — «Дикача нахах» яхача цикла тlара передача. 8.35 — «Доттагlал» яха дешархошта йола передача. 16.00 — «Сийрда никъ» яха Кагерманова дувцар (гlалгlай меттала). 16.30 — Къонал. 17.00 — «Зори Кавказа» яха радиожурнал. 18.20 — Тха микрофона хьалхашка пятилетка перспективаш 18.30 — Нохч-Гlалгlайчен заслуженни артист Эльмурзаев Бек» яха передача (нохчий меттала).

24 декабрь, 1967 шу. Кlиранди.

8.30 — Шоана, дукха еза ашараш. 15.20 — «Къоначар оазаш» яха литературни передача. 16.30 — «Сага вахар» яха Вента очерк. 17.00 — Къонал (гlалгlай меттала) 17.30 — Концерт. 18.20 — Радиоладувгlархой дехар кхоачашдеш оттадаь концерт.

25 декабрь 1967 шу. ОРШОТ.

7.10 — «Советски Социалистически республика Союз вlашагlъелла 45 шу дизарга» яха беседа. 8.15 — Радиоладувгlархой письмош, тlара оттаяь передача нохчий меттала. 8.30 — Хачатурян «Гаяна» яха балета тlара фрагменташ; 16.05 — Къона тlехье (нохчий меттала). 16.30 — «Советски педиатрена карагlдийнараш» яха беседа (гlалгlай меттала). 17.00 — Моттигерча авторий произведенеш: 17.30 — Тха микрофона хьалхашка (гlалгlай меттала). 17.45 — Вай индустриальни мохк (нохчий меттала).

ТЕЛЕВИДЕНИ

23 декабрь, 1967 шу. Шоатта.

17.00 — Спортивни говзала школа. 17.20 — «Хьинарга бода никъ.» Нохч-Гlалгlайчен халкъа артистка Алиева Тамарий творчествах йола передача (нохчий меттала). 18.00 — Кинонихъ бара клуб. 18.35 — Дунен мехкашта юкъе латтача хьалах дола къамаьл. 18.50 — Телевизионни кердадарий спецвыпуск (текст гlалгlай меттала). 19.00 — Украине советски lаьдал оттадаьча хана деиз 50 шу дизар дездара хетадаь концерт. (ЦТ). 22.00 — «Одни неприятности» яха художественни фильм.

24 декабрь, 1967 шу. Кlиранди.

13.00 — Лакхерча классашка деша багlараштa йола программа. «Поэта рисункаш». 13.40 — Берашта. Английски мотт кердабаккхар: «Тишъенна йола паччахьалкхе» яха художественни фильм. 17.30 — Киноочерк. 17.45 — К. Брошкевич. «Каш да из юрт». Телевизионни спектакла премьера. (ЦТ). 19.00 — Ленинах республика поэташ. 19.30 — Бакъдолчох даьккха фильм. 19.50 — Шоана, бераш! 20.00 — Хоздарий дунен чухь 21.00 — «Олеко Дундич» яха художественни фильм.

25 декабрь, 1967 шу, ОРШОТ.

18.00 — Телевизионни кердадараш (гlалгlай меттала). 18.15 — «Могашал» (передача нохчий меттала). 18.40 — Документальни фильм. 19.00 — «Лоаман lуйре» яхача альманаха оагlонаш тlара. 19.25 — Киноочерк. 19.45 — Телевизионни кердадараш. 20.00 — Шоана, бераш! 20.30 — «Поединок» яха художественни фильм.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный, Ленина улица, 11 (3-гlа этаж). Телефонаш: редактора—3-44-96; редактора зам.—3-39-11; бехктохкама секретара—3-34-38; партийни вахареи, культуреи, промышленностеи отделий—3-42-30; юрта боахамеи письмойи отделий—3-42-28.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный, ул. Ленина, 11 (3-й этаж). Телефоны: редактора—3-44-38: зам. редактора—3-39-11; ответственного секретаря — 3-34-38; отделов партийной жизни, культуры, промышленности — 3-42-30; отделов сельского хозяйства и писем — 3-42-28.

«Грозненский рабочий» издательства типографи. Революце проспект, 7/84.

Типография из-ва «Грозненский рабочий», проспект Революции, 7/84.

СФ02710. Заказ № 6106.